

delavsko kmečka enotnost

GLASILO ENOTNIH SINDIKATOV STO-ja

Leto IV, št. 1. Poština plačana v gotovini Trst 1. januarja 1948. Spedizioni in abbon. postale II° gruppo Cena: 15 ML. 10 IL, 4 din

Vsebina: V SLUŽBI IMPERIALIZMA - SOVRAZNIKI DELAVSKE KULTURE - SRECANJE S STALINOM - OPOLDNE PRI DELAVCIH - OBREZOVANJE VINSKE TRTE - KMETIJSKI OPRAVKI V JANUARJU - KRMLJENJE IN OSKRBOVANJE PLEMENSKIH BIKOV - RAZVADE PRI GOVEDU 30 LET BORBE - V BRATSKI JUGOSLAVIJI - NAS ZADRUŽNI TEČAJ - SINDIKALNA PRESKRBA DELAVSTVA

V službi imperializma

Zadnjega dne v mesecu novembru je potekla kolektivna mezdna in normativna delovna pogodba za industrijske delavce in nameščence. Zato so se Enotni sindikati pred nekaj dnevi odločili, da se prično pogajati z delodajalci za novo pogodbo.

Enotni sindikati so v svojih zahtevah upoštevali težavni gospodarski položaj, v katerem se je znašel ta čas ves delavski razred, in opirali so se predvsem na dejstvo, da doseže dandanes delavec povprečno komaj 60 odst. zaslužka, ki mu je nujno potreben, da preživi sebe in svojo družino. Zato so Enotni sindikati postavili zahtevo, da se končno nekoliko zmanjša ta ogromna razlika in da se delovnemu človeku z ustrežajočimi mezdami omogoči, da se vsaj življenjskemu standardu, na katerem se je naš delavec znašel tik pred izbruhom druge svetovne vojne (1939), pa čeprav je bilo mogoče tudi s tedanjjo mezdno krčijo 80 odst. izdatkov za vzdrževanje tipične (petčlanske) družine.

Poleg tega so Enotni sindikati postavili industrijscem zahtevo, da se mimo mezd na novo pogodbeno uredi tudi ostali delovni odnosi in to tako, da bi nova popolna kolektivna pogodba obveljala za vse industrijske panoge. Na ta način bi se postavil ves dosedanja delovni sistem na novo, naprednejšo osnovo.

Našo prvo zahtevo so industrijski kratkomalo zavrnili, češ da ne pristanejo niti na eno samo liro poviška pri mezdah. Pri tem so se sklicevali na gospodarsko sovisnost Trsta in Italije: kar bodo dali v Italiji, toliko in zgolj toliko, da bodo lahko dali tudi oni.

Na drugo zahtevo pa so odgovorili, da nikakor nimajo namena sklepati novo normativno pogodbo za vse panoge industrije v enem, ampak ločene pogodbe — za vsako industrijsko panogo posebej. Delavska zbornica pa ni zahtevala višjih mezd. Gospodstvo in njenemu vodstvu se očitno zdi jasno, da ima delavec dandanes prav zadostno mezo.

Delavska zbornica se nadalje strinja z delodajalci v vprašanju delovnih nagrad, ki naj bi se obnovile po istem sistemu, kakor je veljal za časa fašizma.

Na drugi strani se Delavska zbornica strinja z delodajalci tudi v tem, da je treba enotno industrijsko pogodbo razdrobiti na toliko pogodb, kolikor je panog v tržaški industriji. Prav spricho težkih gospodarskih prilik so Enotni sindi-

Tržaški proletariat v borbi

za pošteno uredbo in boljše delovne pogoje

Dvorana Delavske športne zveze je bila v soboto zvečer nabito polna sindikalnih aktivistov. Tretji plenun ES, ki ga je sklical izvršni odbor naše velike razredne sindikalne organizacije, je bil živ odraz skrbi, ki tarejo ljudi zaradi gospodarske krize in odpuščanja ljudi z dela sredi zime, pa tudi odločne borbenosti, ki navdaja vse tržaško delavstvo in nameščentvo zaradi znanega izjizvalnega stališča, ki so ga zavzele tržaški industriji na pragu pogajanj za novo kolektivno pogodbo o mezdah in novih delovnih odnosih.

Bojno razpoloženje tega plenuna, ki so mu dali ostrega izraza po vrsti vsi govorniki, je pokazalo, da se je tržaški delavski razred odločil sprejeti provokacije svojih izkoriščevalcev in zastaviti družno vse svoje sile, da si izvojuje mezo, ki mu bodo omogočile vsaj znosno življenje, in delovne pogoje, ki ga bodo sprostili starega fašističnega zapostavljanja, izigravanja in materialnega ter političnega zatiranja in mu zagotovili naprednejšo delovno, socialno in strokovno zaščito.

v okviru katerih se lahko sedanjí položaj zares zboljša.

Zahteva po 40 urah dela na teden je obča socialna težnja vseh delavcev sveta. Njena izpolnitev bi

ženih jadranskih ladjedelnic v spoznanju z lažno Delavsko zbornico, da se mesto tega obnovi nekdanji nagradni sistem. Na tak način bi delodajalci lahko svojevo no nagrajevali ljudi, ki bi služili njih interesom, sejali razdor med delavstvom ter ga spet izkoristili v svoje namene. Čeprav takega nagradnega sistema načelno ne zavračamo, pa zato z vso odločnostjo zahtevamo, da se postavi pod kontrolo delavstva, tako da se prepreči ustanje »delovne aristokracije« — de-

Imperialistične pretveze tržaških industrijskih delodajalcev

Tov. Vojmir je takoj segel v bistvo problemov, ki zadevajo vse tržaško delavstvo in je analiziral razloge in pretveze, ki se jih je zveza industrijscev poslužila, da kar ob prvem srečanju z zastopniki ES, da bi se sploh izognila razpravi o novi ureditvi delovnih odnosov ter socialni in tehnični zaščiti delavstva in nameščentva v okviru nove industrijske kolektivne delovne pogodbe kakor tudi o novih, gospodarskem stanju vse bolj stvarno ustrežajočih mezdah in prozornih izgovori izjavil, da industriji ne le, da nečje povlšati mezd in plač niti za en odstotek, marveč da niso voljni razpravljati niti o normativnem delu dosedanje pogodbe, kolikor so se ES izrazili za njegovo spremembo posebej glede na položaj in ravnanje z vajenci, ženskimi delovnimi močmi, delovni čas (40 ur na teden) itd.

liše, ki so se jih poslužili delodajalci, so vsem že davno znane. Tržaški hlapci rimskih in zapadnih imperialistov so poskusili tudi ob tej priliki znova dokazovati gospodarsko sovisnost Trsta in Italije. In so tudi ob tej priliki le znova razkričkali svoje stvarne kapitalistične in reakcionarne vidike in namere.

Naše pravične in dejanskim razmeram ustrežajoče zahteve so poskušali ravnoma izigrati in poljsmo zahtevali nemogoče stvari, sprožili agitacijo med ljudstvom povsem po navodilih Kominforma ali celo Beograda, in se s tolikimi drugimi podobnimi nesmišl. Toda naše utemeljevanje naših zahtev po povišanju mezd in novi ureditvi delovnih odnosov je realno ter v skladu z enakimi zahtevami delavstva po drugih deželah.

Pretveze za tako odklonilno sta-

Realne zahteve

ES glede mezd in delovnih pogojev

Ta čas dosega povprečne meze v Trstu komaj 60 odst. nujnih življenjskih izdatkov. Hočemo, da se to razmerje poviša vsaj do stopnje, kakor je veljalo v zadnjem ča-

su pred vojno, namreč na 80 odst. Navedeno razmerje živo priča na eni strani o nevdržnih gospodarskih razmerah, na drugi pa postavlja v realno perspektivo možnosti,

kati kot predstavniki večine delovnega ljudstva ugotovili nujno potrebo, da se končno nekoliko dvigne življenjska raven tržaškega delavstva in nameščentva, tako da bi se vsaj približali gospodarskemu položaju, v katerem so bili pred letom 1940. Delavska zbornica pa se je s svojim ravnanjem ponovno znašla na protiljudskih pozicijah ter v borbi proti osnovnim interesom delavskega razreda.

torej tudi na torišču mezdnih in delovnih odnosov. Na vse načine si mora torej prizadevati, da vključi čim več strok v skupni, enotni sistem mezd in normo o delovnih odnosih. Drobiti mezdne in normativne pogodbe na čim več in čim majše skupine delavcev in nameščencev, na vsako industrijsko panogo posebej, pomeni drobiti in cepiti enotno fronto industrijskih delavcev, razkrajati enotnost delavskega razreda in vso korist kapitalizma in vsch sovražnikov delavskega razreda.

Pri vsem tem pa je socialno vprašanje poglavitno izmed vseh vprašanj, v katerih se je Delavska zbornica nesramno in brezvestno postavila na stališče delodajalcev. To je vprašanje kolektivne delovne pogodbe, ki bi bila za vse delavce in nameščence industrijskih podjetij skupna in enotna.

Delavska zbornica je na pragu pogajanj podprla delodajalce v vprašanju ločenih delovnih pogodb. Na ta način se je ponovno razgalila pred vsem delavskim razredom kot organizacija, ki je premišljeno in naklepno v službi delodajalcev, razdiralcev delavske enotnosti, v službi imperializma in protiljudskih skupin, ki deluje kot korumpirana agentura ameriškega finančnega kapitala.

Obče je znano, da se mora sleherna napredna sindikalna organizacija, ki v resnici brani interese delovnih množic, boriti za to, da se delavski razred na vseh področjih in toriščih čim bolj in čim trdneje združi v enotno fronto in

Ivan Bukovec-Vojmir

DVORANO GRAFIKOV SO NAPOLNILI AKTIVISTI O PRILIKI NEDELJSKE KONFERENCE MESTNE SIAU

hkrati močno vplivala tudi na upadanje nezaposlenosti.

Kar se tiče mezdne napredovanja v zvezi z delavčevu službeno dobo pri določenem podjetju, je ta prav tako socialno in tudi z vidika produktivnosti povsem utemeljena. Zato je le toliko večje obsedbe vredno prizadevanje Zaru-

lodajalskih hlapcev, priganjačev in agentov.

ES so zahtevali v okviru nove pogodbe ureditev vajenskega vprašanja, tako da se bodo redno izpolnjevali strokovni kodri, pa tudi socialnega položaja žene v tovarni v smislu načela v enaki plači za enako delo.

Kdo razdira enotnost tržaških delovnih množic

Ce je delo v tržaških ladjedelnih in tovarnah ta čas zamrlo, so za tak položaj odgovorni le delodajalci. Vsi vemo, kako so odklonili vsa jugoslovanska naročila, ki bi bila tržaškemu delavstvu zagotovila 20 mesecev intenzivnega dela v vsej kovinarski industriji. Pismo, ki ga je Cosu teh poslal jugoslovanski industrijski ministarstvo, je bilo prvi jasni dokaz, da hoče za ceno bede in pomanjkanja tržaškega ljudstva po vsej sili odkazati gospodarsko odvisnost Trsta od Italije in odpreti tržaška vrata poplavi ameriške produkcije proti vzhodu v svo škodo prav tržaške industrije.

pogodbi za vso industrijo in se zavzela za njeno razdrobitev na posamezne industrijske panoge.

Tov. Lucchesi je s konkretnimi podatki dokazal protidelavsko usmerjenost Delavske zbornice, ki se zavzema zato, da bi se še povečala razlika v plačah med posameznimi kategorijami.

Mimo tega pa se Delavska zbornica kakor v vprašanju tovarniških odborov, ki naj bi se jim odzvela njih sindikalna funkcija, tako tudi glede delovne pogodbe ponovno razkričkala kot razdira ka enotnosti in življenjske povezanosti vsega delavskega razreda, ko se je postavila proti skupni, kolektivni

Po živahni diskusiji, ki je v njej prišla do polnega izraza borbenost vsega delavstva, je tov. Destradh analiziral predloge Delavske zbornice, ki ne terjajo nikakega povišanja mezd in tudi nikake spremembe normativnega dela sedanje pogodbe.

Nazadnje je bila soglasno sprejeta resolucija, ki ugotovlja odklonitev pogajanj o novih mezdah in delovnih pogojih spricho sedanjega nevdržnega gospodarskega stanja in poblašča izvršni odbor ES, da doseže ustrezno rešitev problema ter proglasa mezdno borbo vseh kategorij tržaških delavcev in nameščencev.

Pet novih strokovnih zvez

V poslednjih dneh sta reorganizacija strokovnih zvez tržaških Enotnih sindikatov in njih prilagoditev novim državno-pravnim ter upravnim okoliščinam naglo napredovali. Ustanovljenih je bilo nadaljnjih pet teritorialnih strokovnih zvez, in sicer zveze postarjev, lišnikov, mestnih, bančnih in zavarovalniških uslužbencev. Najpomembnejša med temi skupščina, mi je bila nedvomno skupščina mestnih uslužbencev, ki jih je skupno okrog 6000, ki so nameščeni pri mestni občini, mestnem podpornem zavodu, Acegatu in Ljudskem stanovanjskem zavodu in od katerih je nad 3000 organiziranih v ES.

rem je povezal politični razvoj v svetu z dogodki v Trstu, kjer ekspanzija zapadnega imperializma in njih domači agenti sabotirajo normalizacijo razmer celo v smislu mirovne pogodbe in statuta, ki so se prav oni v vseh mednarodnih forumih zanj toliko zavzemali. Pri tisk zapadnega velekapitala prihaja v Trstu vedno bolj do izraza na vseh področjih javnega življenja, še prav posebej pa v vseh tržaških javnih ustanovah, kjer se ravno s pomočjo okupatorjev vedno bolj širijo gnezda nekdanjih in sedanjih fašističnih elementov, ki imajo še vse nekdanje pravice in prednosti in tudi vse vajeti v svojih rokah. Zato tudi po vseh javnih ustanovah, na magistratu in še posebej pri mestnem podpornem zavodu v vedno večji meri nameščajo izključno le njim zveste lju-

Krajevni javni uslužbenci

Na njih skupščino, ki je bila v nedeljo v centralnih prostorih ES, je podal tov. Cesarj izerpno sindikalno politično poročilo, v katerem

(Nadaljevanje na 2. strani)

SKANDAL NA KLINIKI

tržaške Bolniške blagajne

Se zadnjič smo poročali, kako so si tržaški delavci in nameščenci ustvarili svojo Bolniško blagajno, svoje zdravilišče in svojo kirurško kliniko, ki je bila najboljša v vsem Trstu, in kako so jim jo fašisti pred vojno in po njej spravili na psa. Po zaslugi nekdanjega upravnika blagajne, skvadrista, člana pokrajinskega fašističnega direktorija, velikega oficirja italijanske krone (Gran ufficiale della Corona d'Italia) in odvetnika Tamara, ravnatelja blagajne in fašističnega vojnega zločinca Giovannija Rellija (ki ga je koprsko ljudsko sodišče obsodilo na 7 let ječe) ter zloglasnega fašističnega pokrajinskega tajnika Cobolija Giglija je italijanski Rdeči križ blagajniško kirurško kliniko v juniju 1940. leta rekviriral in jo uničil.

„Zasluge“ RKI

Kakšen nesmisel je bila rekvizicija, kaže že okolščina, da je v Trstu (zaradi obrambe njegovega italijanstva, »begunceve in politike okupacijske oblasti) tako neznanstveno potrebni italijanski Rdeči križ — ves čas vojne in še potem ni niti malo uporabljal. Tržaški tisk je po vojni ponovno zahteval njeno derekvizicijo, toda okupacijska oblast je imela — kakor vedno v takih primerih — gluha ušesa. Nasprotno je poskrbela, da so našli v njej prostora »beguncem in razni povratniki iz vojne, ki so jo domala izropali in odnesli iz nje tudi ves mogoči instrumentarij.

Zdravniška praksa posebne sorte

Lani se je pa začela v kliniki zdravniška praksa »isto posebne sorte. Nekateri zdravniki nade vse italijanskega Rdečega križa in kakor smo to zadnjič s konkretnimi podatki dokazali, nad vse fašistične Bolniške blagajne so si v kliniki enostavno uredili svoje ordinacije in so s preostalimi instrumenti meni nič tebi nič rezali in zdravili svoje paciente na svoj račun in v svoj osebni dobiček. Velik je sicer Trst in marsikaj je mogoče skrivati za njegovimi zidovi, toda tu ti te sleparije so prišle na dan kakor že marsikatera druga. Le nihče zlepa ni mislil, da bo nekaj brezvestnežev oblatilo še sloves tržaških zdravnikov. K sreči so bili to le taki, ki so v najesnejši zlahki z ostanki fašizma in italijanskimi šovinisti.

Okupacijski upravi seveda ni preostalo nič drugega, kakor da se je odločila za derekvizicijo klinike. Tako je prešla spet v upravo Bolniške blagajne. Toda v kakšnem stanju!

In pri tem je treba pomisliti, da je imela kirurška klinika svoj čas za Bolniško blagajno še prav poseben gospodarski pomen. Urejeno je bilo tako, da je bolnik prišel vanjo na operacijo (tudi težko, n. pr. želodčno). Ostal je v njej dan, dva in se vrnil v domačo oskrbo. Znano je na drugi strani, da zadržijo bolnika v obli bolnici zaradi take stvari tudi po 14 dni in celo mesec dni. V kliniki je imel bolnik najboljšo oskrbo in hrano, kakor mu je morda še njegov lastni dom ni mogel dati, o oskrbi in hrani v bolnici pa ni, da bi govorili. Odkar klinike niso več uporabljali, so romali vsi bolniki-zavarovanci v bolnico in Bolniška blagajna je plačevala zanje vso vzdrževalnino — v zadnjem času po 850 lir na dan.

Debela molzna krava

Vse prav! Toda medtem ko imajo po vrsti vse velike italijanske bolnice (kakor n. pr. milanska) ogromna posestva in krijejo z njih dohodki vse izdatke za bolnike, za katere nihče ne poravnava njih vzdrževalnino in stroškov za zdravljenje, je tržaška občna bolnica rečna ko cerkvena miš. In si je našla za svoje izdatke primeren vir. Dejansko ji Bolniška blagajna odplača ogromen del svojih dohodkov. Samo v letu 1947. so znašali njeni izdatki za bolnico okrog 100 milijonov lir. Prišlo je še tako daleč, da so dosegli ti stroški v zadnjih tednih že 1,5 milijona lir na dan. A jara gospoda pri blagajni z nje-

nim sedanjim predsednikom dr. Collavom na čelu prav to hoče. Ker ti agenti rimske blagajniške centrale (nekdanja Mutua fascista) niso mogli spraviti blagajne v neposredno odvisnost od nje, hočejo zavod sedaj gospodarsko uničiti in ga do zadnje lire zadolžiti in Rimu. To je tudi očitno namen okupacijskih oblasti in njih načrtov s »svetovalnim odborom« pri blagajni, ki bi bili v njem seveda sami taki kalini in morda še kakšen »zainteresirana koritar«.

Toda tržaško delavstvo in nameščenstvo, ki naj bi celo v stvarih bolezni in onemoglosti postalo molzna krava kapitalistov, vztraja pri svojih pravicah. In če ne sedanja okupacijska oblast, ki se ji

VSEM ČITATELJEM IN SOTRUDNIKOM ŽELIMO SREČNO NOVO LETO!

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

iz Trsta nikamor ne mudi, bo moral pa guverner ukreniti, da se bodo svinjarije pri tržaški Blagajni enkrat za vselej nehale.

MATERE IZ GAZONA SO PRIZADAVNE TUDI V SOLSKIH KLOPEH

Otroška božičnica

Otroška božičnica je dosegla letos ogromen uspeh. Priredili so jo po vseh tržaških tovarnah in prosvetnih društvih, po vseh okoljskih vaseh to in onstran Morganove črte. Obdarovanih je bilo na obeh področjih Tržaškega ozemlja nad 18.000 otrok. Hkratu pa je bila božičnica tudi kulturni praznik naše dece, ki je priredila celo vrsto uspešnih recitacijskih glasbenih in baletnih nastopov. V tem so se posebej izkazali mali harmonikarji in baletke v ladjedelnici pri Sv. Marku, openski malčki v Goljinih »Petrekovih« poslednjih sanjah» pa deca v Kinu ob morju pod vodstvom tov. Marija, Vide in Gerola. Po tovarnah je imela otroška božičnica svoj poseben pomen, ki mu je dal izraza zastopnik tovarniškega odbora pri Sv. Marku z besedami: Darove, ki jih boste prejeli, so vam pripravili vaši očelje, delavci v naši tovarni. In prejeli so drobne barke, ladje, letala, automobile, motorne čolne, štedilnike in žerjave poleg zvezkov in nalivnih peres ter celo gosli in fotoaparate, poleg

slaštic in sadja. Svit pestrih božičnih dreves je tisoče otrok prevzel, da so za nekaj ur pozabili na dnevno pomanjkanja in bedo.

Tako je bilo v ladjedelnici, v toplotnicah, v Strojni tovarni, v arzenalu, pri Dreherju, po prosvetnih društvih, v Bazovici, Trebčah, Padričah, na Opčinah, Kontovelu, Nabrežini, Dolini, Gropadi, Miljah in nekaj dni poprej v Kopru, Izoli, Novem gradu, Bujah, Čežarjih, Pomjanu in še po vseh ostalih istrskih vaseh. V Kinu ob morju so bile posebej obdarovane vojne sirote ter otroci ponesrečenih zbiralcev min. In končno se je APZZ spomnila še antifašističnih ranjencev v tržaški bolnici in po njih domovih.

Železničarski ES se v soboto pred božičem v Kinu ob morju slovesno razvil sindikalno zastavo. Pri svečanosti je govoril tajnik Rizzotti o borbah in žrtvah tržaških antifašističnih železničarjev.

Mezdni sporazumi

Nova pogodba za hišnike in vratarje

Pred kratkim je bila sklenjena nova mezdna pogodba za hišnike, vratarje in potrebnice. Bilj so razdeljeni v tri skupine; hišnike, ki so khratu čuvaji, vratarje in potrebnice. V zvezi z delom v posameznih poslopih so bila ta razdeljena v štiri kategorije glede na to, ali so opremljene z mramornimi, timi odnosno granitnimi stopnišči, ki jih je treba posebej čistiti, z dvigali, jaški za smeti, centralno ali etažno kurjavo, napeljava tople vode, javnim straniščem, notranjimi telefoni, hišnimi garažami, skupno telefonsko centralo in kopalnicami, ter glede na število prostorov (sob itd.). V prvo kategorijo spadajo ona poslopja, ki imajo nad 70 stanovanjskih ali pisarniških prostorov ter vsaj 7 izmed navedenih naprav, v 2. ona z vsaj 60 prostori in 6 napravami, v 3. ona z vsaj 50 prostori in 2 napravami, v 4. kategorijo pa poslopja, ki imajo do 40 prostorov.

Na tej osnovi prejema po novi pogodbi: v 1. kategoriji hišniki 1320 (hišnice 880), vratarji 1240 (vratarice 810), v 2. kat. 1160 (750), 1030 (650), v 3. kat. 1060 (690), 950 (560), v 4. kat. 980 (610), 860 (460) lir mesečne plače na mesec. Za vsakih nadaljnjih 10 prostorov v poslopih se plače zvišajo hišnikom za 60 (hišnicam

za 50), vratarjem za 40 (vrataricam za 30) lir. Hišnikom in vratarjem, ki v poslopih ne smejo opravljati kakega drugega dela ali poklica, se zvišajo plače za vsak urad ali stanovanje v hiši, in sicer hišnikom za 52 odnosno 39 (hišnicam za 41 odnosno 31) lir, vratarjem za 44 odnosno 31 (vrataricam za 33 odnosno 25) lir. Za vsako nadaljnje stopnišče v poslopih se zvišajo mezde hišnikov in vratarjev za 77 (hišnic in vratarice za 63) lir. Na račun zimske doklade je hišnikom in vratarjem priznanih 380, hišnicam in vrataricam 200 lir.

Postrežniško osebje, ki v manjših poslopih opravlja hišniške odnose vratarške posle, prejme: moški po 400, ženske po 300 lir na mesec, če je davčna osnova do 14.500 lir, ter 500 odnosno 400 na mesec, če znaša davčna osnova nad 14.500 lir.

Za službo pri hišni telefonski centrali prejema moški 77, ženske 61 lir mesečno, za delo pri dvigalu moški 91 (ženske 74), pri vsakem nadaljnjem dvigalu po 61 (50), pri jaški za smeti 47 (39), pri vsakem nadaljnjem jašku 22 (17), pri centralni kurjavi za prva dva kotla po 451 (364), za vsakega nadaljnjega po 181 (145) lir na

Pet novih strokovnih zvez

(Nadaljevanje s 1. strani.)

di, »begunce« in drugo podobno sodrgo.

Okupacijska oblast je od vsega začetka zatirala vsako uveljavljeno delavstvo pri javnih ustanovah, mu zabranila sleherni stavko, obnova fašistične zakonone in poslovanje. Kljub temu je razredna sindikalna organizacija tudi po javnih ustanovah uspevala, se vztrajno in dosledno borila za enotnost delavstva in nameščenstva, proti fašističnim elementom in za novo ureditve mezd in plač.

Tov. Vojmir je govoril o Svetovni sindikalni zvezi in njenih nalogah, in imperialistični politiki ameriškega kapitala, ki seje razdor med delovno ljudstvo, kakor u. pr. še posebej v Franciji in v Italiji, da bi z njiju gospodarskim podjarmljenjem in izkoriščanjem omilil vedno nevarnejšo gospodarsko in socialno krizo v lastni državi.

Na skupščini sta bili navdušeno sprejeti delegaciji kovinarjev in prosvetnih delavcev.

H šn ki in vratarji

Ta stroka spada nedvomno med najbolj zastopljene plasti tržaških delovnih ljudi. Spričo njih razmeščenosti po vsem mestu je skupna obramba njih pravice posebno težavna. Vendar je lanj dosegla že znaten napredek. Na nedeljskem kongresu se je zbralo v prostorih Delavske športne zveze lepo število njih delegatov.

Tov. De Colle je podrobno očrtal razvoj njih borbe, ki je dosegla svoj prvi višek v lanski stavki. Razkrinkal je Delavsko zbornico, ki je sejala razdor tudi v vrstah hišnikov in vratarjev in še posebej med onimi pri Icamu, kjer je uslužbenih okrog 100 hišnikov, pa tudi z znano okrožnico rovaril tajnika, ki je v zvezi z volitvami za sindikalno združitev v njej rovaril proti hišnikom in vratarjem. Govoril je tudi o borbi za revizijo delovne pogodbe, s katero so hišniki končno uveljavili vsaj del svojih pravice, a poudaril potrebo po novi pogodbi, ki se tudi v urejanju oblih delovnih odnosov ne bi več oprirala na nekdanje fašistično delovno pravo.

Hišnike in vratarje so prišle pozdravit delegacije industrijskih delavcev, kovinarjev, a tudi pristanških delavcev in pomorščakov ter prosvetnih delavcev.

Bančni in zavarovalniški nameščenci

Tudi bančni nameščenci so si v nedeljo ustanovili svojo strokovno organizacijo. Položaj večine teh nameščenec je bil vse doslej navezan na razvoj njih stroke in nje, ne borbe v Italiji, ker so domala

vsil tržaški zavodj poslovno povezani z italijanskimi ter so mnogi med njimi sploh le podružnice italijanskih central. Zato so se razvijale njih borbe za plače in gospodarske pravice enako kakor pri nameščenih v Italiji. Le pri Tržaški banki so razvil samostojno borbo in v tridnevni stavki dosegli občutno zboljšanje svojih plač in delovnih pogojev.

V ponedeljek zvečer pa so zborovali končno tudi zastopniki zavarovalniške stroke ter ustanovili svojo strokovno zvezo in izvolili njen teritorialni strokovni odbor.

Poštna stroka

Predzadnji nedeljo je v decembru se je ustanovila tudi strokovna zveza postarjev v okviru tržaških ES. Dr. Zbogar je v svojem poročilu obeležil kritični položaj tržaških postarjev v dobi fašizma, ki so bili množično premeščeni v Italijo. Po vojni so se v znatnem številu zbrali v svoji razredni strokovni organizaciji, ki se zavzema za ponovno nacionalizacijo telefonske in radске službe, ki jo je fašizem prepustil privatnim podjetjem, ter za povratek vseh kazensko ali politično premeščenih tržaških postarjev. Skupščina je bila zelo živahna in je odobrila delo dosedanjega strokovnega odbora, ki je bil soglasno postavljen tudi na čelo preosnovne strokovne organizacije. Skupščine so bili odposlani brzojavni pozdravi jugoslovanskim in italijanskim postarjem.

Dan za dnem

Učitelj iz Sv. Lucije. Sičol in Strumjana so si na svoji prvi sindikalni konferenci v Portorožu načrtno uredili svoje delo v šoli, pri analifabetičnih in izobraževalnih tečajih ter v množičnih organizacijah. Organizirali so si tudi svoj lastni študijski krožek ter medsebojne hospitacije.

V Novem gradu, ki je bil v četrto osvobodilne borbe hudo poškodovan, je bila pred dnevi ustanovljena obnovitvena združenja, ki se je vanjo takoj vpisalo veliko število oškodovancev. Za obnovu pristanišča in stanovanjskih poslopij ob njem je bil določen kredit 14 milijonov jugolir.

Pomorščakov je v Trstu nad 6000. Spričo sabotaže tržaških paroplovniških podjetnikov, ki so se morili vso trgovinsko plovbo, je njih ogromna večina že dolgo brez poklicne zaposlitve. Njih stevi o ES prav zaradi tega sta no narasla. Za nedeljo je napovedano veliko zborovanje vseh demokratičnih pomorščakov, na katerem bodo postavili svoje zahteve.

meseč, pri napeljavi tople vode moški 9 (ženske 8) lir na dan.

Hišnikom pritiče brezplačno stanovanje 2 odnosno 3 (če ima njihova družina več kot tri člane) prostorov odnosno odškodnina po 123 lir za vsakega, dalje ogrevanje odnosno odškodnina po 950 lir za zimsko sezono, voda odnosno odškodnina po 60 lir ter razsvetljava odnosno odškodnina zanjo v znesku po 100 lir na mesec. Za izjemno delo prejmejo v vseh skupinah in kategorijah po 7 lir na uro, za izterjevanje najemnin po 0.5%. Če so žene družinski poglavarji, prejmejo enake plače in doklade kakor moški.

Pakovske mezde

Mezde, ki jih prejema pekovski delavci v času od 17. decembra 47 do 31. januarja 48, znašajo na teden, pri čemer so v oklepajih označene mezde za 7. delovni dan; v mehaniziranih pekarnah specializirani delavci v starosti nad 20 let 6972 (1743), od 18 do 20 let 6798 (1699), kvalificirani delavci v starosti nad 20 let 6720 (1680), od 18 do 20 let 6546 (1636), v ostalih pekarnah specializirani delavci v starosti nad 20 let 7699,20 (1917,30), od 18 do 20 let 7477,80 (1868,90), kvalificirani delavci v starosti nad 20 let 7392 (1848), od 18 do 20 let 7200,60 (1800,15); vajenej v starosti od 18 do 20 let v 1. letu vajenske dobe 4242,40 (1060,90), 2. letu 4737,60 (1184,80), v 3. letu 5230,80 (1307,70), od 16

do 18 let v 1. letu učne dobe 3560,40 (891,10), v 2. letu 4053,80 (1013,40), v 3. letu 4547,20 (1136,70) in v starosti pod 16 let v 1. učnem letu 2702,40 (675,60), 2. letu 3195,60 (798,90), v 3. letu 3688,80 (922,20) lire. Za specializirane delavce s matrajo oni, ki mesečno in pečejo kruh ter so dovršili tri leta službe kot kvalificirani delavci. Po pogodbi so dolžni prenesti po 120 kg moke v enotne testene hlebce po 120 do 250 g ali 100 kg moke v testene hlebce različnih oblik ali 800 kruhkov po 50 g odušno po 600 podolgovatih pečencev na dan.

Draginjske doklade gostniskih nameščenec

Za meseca december in januar so bile gostniskim nameščenec priznane naslednje draginjske doklade: v starosti nad 26 let moški 572 (ženske 497,65) lire dnevno, 3432 (2985,85) tedensko, 14.872 (12.938,65) mesečno, v starosti od 21 do 26 let 543,40 (400,40), 3260,40 (2402,40), 14.128,40 (10.410,40), od 18 do 21 let 429 (360,35), od 16 do 18 let 343,20 (314,60), 2059,20 (1887,60), 8923,20 (8179,60), od 16 let 286 (286), 1716 (1716), 7436 (7436) lir, družinski gostje v varji pa, in sicer moški v starosti nad 20 let 572 (ženske 3432 (3191,75), 14.872 (13.880,85), od 18 do 20 let pa 531,95 (487,60), 3191,75 (2745,60) odnosno 13.850,85 (11.897,60) lire.

Sovražniki delavske kulture

in njih razdiralno delo v Strojni tovarni pri Sv. Andreju

Delavci Strojne tovarne so že leta 1945. ustanovili svojo knjižnico, ki je štela takoj spočetka 350 knjig. Za knjižnico se je najbolj zanimala

dve leti zahtevali delavci, naj jim ravnateljstvo da na razpolago prostore nekdanjega dopolavora in še posebno telovadnico in naj jim do-

V LJUBLJANI: ITALIJANSKI DELA VCI PRI SVOJIM LISTIH V MOR-GANOVEM KROZKU

mladina in jo je ta tudi pričela upravljati. Lahko bi se bila zelo razvila, če bi bili na razpolago primerni prostori. Spomladi leta 1946. so ustanovili »Sportni krožek Strojne tovarne«, ki je štel v začetku že nad 1000 članov. Pred 6 meseci so na obnem zboru volili nov odbor, v katerega so bili izvoljeni predstavniki vseh političnih in sindikalnih struj, tako da je dana možnost, da se bo tudi na kulturnem polju uveljavila enotnost delavstva. Toda nekaj od zgoraj nahujskanih elementov je začelo takoj manevrirati in delati težave. Umetno so ustvarili problem, ali naj športno društvo sodeluje z UCEF-om ali CONI-jem, ugovarjali dvojezičnosti itd.

Na jesen pa se je nekega dne kar na lepem pojavil od zgoraj ustanovljeni »Circolo ricreativo aziendale«, plod Costulichevih nakleznjav. Vabili so delavce posebno športnike, naj se včlanijo v novo društvo, ki ob svojem nastanku ni imelo še nobenega člana. Tako so nekemu Cotterli in še drugim obljubljali od po 3 do 5 tisoč lir narade za pristop in sodelovanje v tem društvu. Čeprav ni imel še nobenega člana, pa je društvo že razpolagalo s takimi sredstvi in denarjem.

Direkcija tovarne se prav posebej odlikuje pri oviranju kulturnega delovanja. Ko so izvolili širši odbor, so člani športnega društva zahtevali, da ga ravnateljstvo prizna. Toda gospodje so zavlačevali in odlašali dan za dnem, dokler se ni rodil »Circolo aziendale«. Skoraj že

za skladišče vseh mogočih ropotij, stolov in miz. Knjige, obleke za telovadce, šah in drugo pa morajo delavci hraniti v temni podstrešni sobici, ogledal sem si vse prostore in dobil vtis, da so pri ravnateljstvu pravi sovražniki delavske kulture, fašisti. Drugače si ni mogoče predstavljati takega trdovratnega nasprotovanja in odvrtnega oviranja vsake pobude za kulturno življenje v tovarni.

»Sportni krožek« Strojne tovarne ima nad 1300 članov, torej ogromno večino vsega delavstva pri Sv. Andreju. Gojijo vsako vrsto športa. Imajo dve nogometni skupini, dve skupini za košarko. Priljubljeni so kolesarstvo, turizem in balneacije, in še posebej tudi šah.

Skupina mladincev se bi rada vadila v rokoborbi. A kje naj jo učitelj vadi? Zunaj, v mrazu?

Ce se kakšen delavec bolj pozanima ali udeležuje, ga pošljejo na delo izven tovarne ali vna šlita, da da nima več prilike in da ne pride v dotiko z ostalimi tovariši.

Kulturno življenje pri Sv. Andreju in športno udejstvovanje delavcev bi se lahko prav lepo razvijalo, toda vodstvo tovarne tega ne čuje in zato namenoma ovira vsako pobudo prav tako kakor v ladjedelnici pri Sv. Marku.

čluj in zanimivi. Članke je treba dati pred objavo v pregled in po-pravo tovariši, ki jezik dobro obvlada. K sodelovanju moramo pritegniti vse, posebno po naših tovarnah, podružnicah in društvih.

Stenčas je važno vzgojno, poučno in borbno orožje. Zato ga moramo uporabljati, da se kulturno in ideološko dvignemo ter da sproti pobijemo vsako nakano sovražnika v naši najbližnji okolici.

Škocjanska šola in njeni kmečki študenti

V Škocjanu pri Koprju, v krasni obalni legi med trtami in breskvami se dviga prijazno poslopje Vinarke in sadjarske šole. Skrbno povežane in obrezane trte vidno pričajo vsakomur, ki gre mimo po glavni cesti, da je velik vinograd v večjih rokah.

Zanima nas, kako poteka življenje v tej šoli in kaj misli mladina, ki se tam teoretično in praktično učij gospodarstva in naprednega kmetijstva. Razgovorjam se kar z učenci. Božični prazniki so, skupina mladih fantov čaka s prtljago, da se pelje domov na oddih. Nekaj deklet je vmes. Tudi one se učijo umnega kmetijstva. Nekatere so se kmalu odpravile domov, Benedikta iz Boninov pa je ostala še nekaj ur, saj je prav blizu doma.

Razkazuje mi gospodarsko poslopje in posestvo. Prava istrska mladinka, srednje postave, bistré glave in zdravih lic. Očeta so ji ubili Nemci. Doma ima mamo in pet bratcev in sestic, ki so vsi mlajši od nje.

Tu bi se naučili delati, potem pa bi prenešli svoje izkušnje med kmete, da bi z manjšim trudom več in bolje pridelali.

Ze prve dni je zapazila veliko razliko v kmetijstvu po naših vasicah in na šolskim posestvu, kjer je vse bolj urejeno.

V šoli se učijo slovensčine, računstvo, fizike, kemije, sadjarstva, živinoreje, gospodarstva, zgodovine in še mnogo drugega. Najraje se

učij slovensčine. Obiskovala je le italijansko osnovno šolo. A zares že lepo govori slovensko.

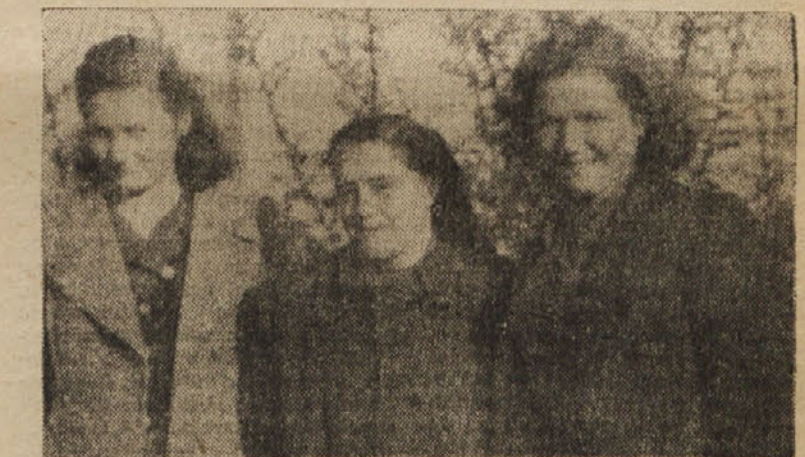
Gojenci so dopoldne v šoli, popoldne imajo praktične vaje.

»Pred kratkim smo obrezovali trte, tudi jaz sem jih. Zelo mi je ugajalo delo okoli trte.

V šoli se študentje vrstijo v dnevni službi dan za dnem. V hlevu, kjer imajo pet lepih krav, in v svinjaku, kjer je cela zalega mladih prašičev, pa je dežurni po vrsti vsak teden drugi učenec. Paziti mora na vse opravke in delo kakor pravi gospodar. Dekleta ne zaostajajo za moškimi. Tudi one so sposobne voditi gospodarstvo in posestvo.

Zivljenje v šoli ni enolično in mrtvo, kakor bi si kdo mislil. Imajo pevski zbor. Po praznikih bodo imeli kulturno prireditev. Lepo urejen stenčas je poln člankov, ki jih redno zamenjavajo. V prostem času radi čitajo knjige. Veših gre do v koprski kino ali na kulturne prireditve. V študijskih krožkih si pomagajo pri učenju, o prostem času pa čitajo med drugim tudi časopise.

Kakor ona, mislijo tudi vsi ostali gojenci in gojenke. To so naša prva dekleta v kmetijski šoli. Ne bodo se več učile samo kuhati in peči. To jim ni dovolj. Naša dekleta bodo postale strokovno izobražene, sposobne voditi posestva in bodo pomagale dvigati naše kmetijsko gospodarstvo.

TUDI DEKLETA SE UČIJO KMETIJSKEGA ZNANJA NA VINARSKI IN SADIJARSKI SOLI V ŠKOCJANU PRI KOPRU

Naši stenčasi

Lepo urejen stenčas napravi nedvomno prijeten vtis na vsakogar. Naši stenčasi morajo biti privlačni po svoji zunanosti, vsebinsko pestri in sočni. Revij so oni stenčasi (lahko bi jih imenovali »stendeske«), ki so prav za prav bolj ali manj ravne deske, na katerih visijo z nekaj žebličji pritrjeni listi.

Na desko, ki je in mora biti le podlaga, ki se je ne vidi, pritrjimo velik kos močnega papirja ali lepenke. Na zgornji strani napravimo glavo, ali napis, tako da se zdi stenčas kakor časopis. Zato moramo najprej izbrati naslov. Vsak časopis ima svoje ime: »Delavsko-kmečka enotnost«, »Primorski dnevnik«, »Laboratore« itd. Po naslovom, ki naj bo vedno isti in enak, napišemo čigavo glasilo je, n. pr.: »Naša borba« — stenčas strojne tovarne ali »Napreje« — stenčas odbora SIAU IV. rajona. Na levi strani pod naslovom naj bo vedno zaznamovana tekoča številka stenčasa, na desni datum, ko je bil izdan.

Pod naslov prilepimo članke, na prvo mesto važnejše, potem ostale. Vmes naj bo vedno kakšna risba ali karikatura. Lahko stavimo sem pa tja manjše izrezke iz časopisov, ki so najbolj zanimivi. Če imamo

v svoji sredi risarja, mu poverimo okrasitev stenčasa, tako da predstavlja lahka risba med članki motiv dotičnega tedna. Na desni strani spodaj naj bo vedno ime odgovornega urednika, ki sprejema članke in jih prilobuje.

Kjer so večji obrati ali tovarne in več oddelkov, kakor n. ur. pri Sv. Andreju, bi bilo zelo primerno, da ima vsak oddelk svoj stenčas. Skupnega, ki naj bo večji, pa naj bi postavili ob vhodu v tovarno ali tudi v menzi ali kje drugje, kjer se pač delavci največ ustavljajo ali gredo mimo. V ta stenčas dopisujejo vsi, tako da bo verna slika vseh razmer v tovarni.

Ko preteče določeni rok, teden ali kvečjemu dva, snamemozdeske celo polo in jo shranimo v arhivu. Tako imamo ob koncu leta vse za poredne številke stenčasa. Prav gotovo ho marsikdo segel po teh listih tudi še po nekaj letih.

Skrbeti moramo, da bo vsebina člankov na stenčasu vedno boljša. In ne samo vsebina, tudi jezik, ker je stenčas obenem tudi šola. Na deloviščih, kjer skupno delajo Slovenci in Italijani, naj bodo članki v obeh jezikih, ni pa potrebno, da bi bil vsak članek preveden v oba jezika, le bolj važni, zna-

Milovan Djilas Srečanje s Stalinom

V Kremelj smo prišli, ko je že nastajal mrak. Dan je utihnil, a noč se še ni pričela in vse so prekrivale svetle, vijoličaste sence. Odzunaj je Kremelj veličasten s svojimi visokimi in dolgimi zidovi, z mogočnimi stolpi in mehko usloženimi kupolami svojih hramov. Znotraj je docela drugačen. Po malem je podoben univerzam in muzejem. Od zunaj se kaže na njem stoletna zgodovina Rusije, znotraj se gre skozi njo, mimo vrste žrel starinskih topov, mimo carjev-zvonov in carjev-topov, mimo ponosnega, skladnega in zamagovitega hrama Ivana Velikega.

Dvorišča so prazna. Ponekod je opaziti vojaka v čistih alejah in divovredih s tankimi stebli, ki še niso ozelenela in so zato temna. V Kremlju ni razkošja. Vse je mostavno, izredno čisto in urejeno, v sivih in rjavih barvah. Nič ne pritegne naše posebne pozornosti. In vendar se zbujajo spričo te stoletne arhitekture v človeku neka harmonija, neki blagi, običajni, vedri in enostavni človeški mir. Vstopili smo v veliko, enostavno, sramdno, se z dvigalom povzpeli v prvo nadstropje in odšli po dolgi hodnikih. Častnik, ki nas je vodil, nas je pevedel v neko predkoko, kjer smo odložili plašče in kape, od tem pa v sosednjo manjšo pisarno. Uradnik, ki je sedel

nova glava ni le prikupna spričo svoje čudno nežne trdnosti, spričo vse svoje ljudske izraznosti, spričo umnih živih, smehljajočih se, strogih in skrbnih temnorjavih oči, je lepa spričo svoje skladnosti, sive enostavnosti, svoje vedno žive mirnosti in izrazitosti.

Vsega tega ni na fotografijah. Na njih tudi ni onih Stalinovih gibov telesa, glave in rok, ki nikoli ne mirujejo, a tudi nikoli ne iznenađijo in se ne prenagljijo, ni onega Stalinovega kazaleca, ki se od časa do časa dvigne, ko hoče nekaj poudariti.

Enostavno nam je podal roko in nam, ko smo se mu predstavili, enostavno in preprosto dejal »Stalin«, pa nas pozval ko smo si podali roke tudi z Molotovom, da sedemo.

Ni mogoče reči, da nismo bili vznemirjeni in celo zbegani, toda to je trajalo le minuto, dve, sam ne vem koliko, morda le nekaj trenutkov in naša zbeganost je izginila.

Razgovor se je pričel s tem, da nas je Molotov povprašal po naših vtisih iz Sovjetske zveze. Odgovorili smo, da smo navdušeni, a Stalin, ki je kadil pipo, je pripomnil:

»Toda mi nismo navdušeni. Mi storimo vse, kar je v naši moči, da bi bilo v Rusiji boljše.

Nato je Stalin pričel voditi razgovor. Vodil ga je na poseben način. Po stavljaj je vprašanja nam, Molotovu, sebi, na sploh, vprašanja vsem in sam je govoril, poslušal druge, pri tem pa črtal na bloku

pred seboj figure raznih oblik, zdaj nepravilne, zdaj geometrijske in jih v teku razgovora prečrtal s črtami, zdaj pozevnimi zdaj vodoravnimi, včasih krivimi in tu, di s premimi. Nikoli ni dajal trdno izobličene odgovora ne zaključka. Njegovi zaključki so se izoblikovali iz poteka razgovora, iz njegovih medklicov, pregovorov in rekov, pa tudi iz njegove šale. In ko se je vprašanje izerpalo, je dokončal tudi svoje risbe. Ko se je začelo novo vprašanje, je pričela nastajati na papirju nova figura, a ne ločena od prve, nego kakor njeno nadaljevanje.

Pozorni smo postali na udeležbo Molotova v razgovoru in na odnos med njima dvema. Govorila sta tako, da sta se iskreno obračala eden do drugega. Stalin je vedno znova za vse povprašoval Molotova. Molotov je vedno nekaj dodal k Stalinovim pripombam. Veših je nastal vtis, kakor da se razgovarja en sam človek s samim seboj, drugič, kakor da mlajši tovariš ali bolj mlajši brat pomaga starejšemu bratu in kakor da sta oba iz ene hiše, od enega očeta in ene matere. Tako je potekal ves razgovor. In Molotovlje široko in belo rusko lice se je tako prišerno smejalo Stalinovim šalam, ki so, kakor je kazalo, tudi zanj vedno in vedno nove in sveže. Nikoli nisem videl med ljudmi odnosa, ki bi bil tako opazen in hkratu do take mere iskren in resen, tako prisrčen in razumen.

Tako je prišlo, da nam je sleherna zbeganost in celo vsako vzne-

mirjenje prešlo, kakor da bi ga odbrisal z roko.

Vse Stalinovo obnašanje, vsa njegova postava je tako enostavna, da takoj pritegne človeka v stvarni, človeški svet, v odnose, ki niso ne pretirano zaupni ne hladni, marveč enostavno človeški. Stalinovi gibi so običajni, enostavni. Nagne se s telesom in tudi z glavo k sobesedniku, da bi ga le jasneje slišal ali da bi ga ta boljše razumel. S svinčnikom, ki z njim črta po papirju, tlači žerjavico v svojih pipi, ki nikoli ne počiva, a se tudi ne premika v ustih, in potem obrne, še svinčnik v sukno na mizi. Maršalska uniforma na njem ni kakor uniforma, marveč kakor obleka, prav tako kakor mu je nekoč vedno bila tudi enostavna vojaška bluza ali dolgi sivorjav plašč.

In ne le to. Stalinove besede, reki, misli, so tako neposredni, tako brez vsakega olepševanja, ki bi bilo vse odveč, tako do kraja ostrgajo s stvarnosti, s človeških, družbenih, meddržavnih odnosov, z zgodovine vso ono skorjo, ki se je na njih napravila spričo dolgo, trajnih predsodkov in po prizadevanju ljudi, ki radi prebarvajo stvarnost da še pri sobesedniku hkrati izginejo vse fraze, vse besede, kar jih je odveč, besede, ki naj bi nekaj pokrilo, ki naj bi se nabrale nečesa kakor gošče. Nikoli v življenju nisem čutil, da se mi misli razvijajo tako jasno in mirno, da so tako skladne z vsem, kar govorim, kakor takrat, sem bil pri Stalinu. Nikoli nisem tako zlahka

Ljudsko socialno zavarovanje v istrskem okrožju

V vsej Tržaški Istri je bilo s posebnim dekretom Vojne uprave Jugoslovanske armade urejeno enotno socialno zavarovanje za primere bolezni, materinstva nezgode pri delu, pohabljenja, starosti in smrti. Vse socialne zavarovalne posle opravlja Zavod za socialno zavarovanje, ki posebej zavaruje delavce in nameščence še za primer brezposelnosti in jim izplačuje tudi družinske določila. Poslednji dve: zavarovanje za primer brezposelnosti in družinske določila urejajo posebne uredbene določbe.

Demokracična ureditev

Zavod za socialno zavarovanje ima svoj sedež v Kopru. Njegovo poslovno območje obsega vse Istrsko okrožje. Zavod je javno-pravna organizacija, a posluje avtonomno. V njegovi upravi so izvoljeni zastopniki delavstva ter zastopniki delodajalcev v razmerju 1:1. Za vse zgoraj navedene primere (razen drugega, ki naravno velja le za ženske) so obvezno zavarovani vsi delavci in nameščenci, ki prejemajo redno mezdo oziroma plačo za opravljeno delo in službo v uradih, zavodih, podjetjih, organizacijah, družbah in zadrugah in tudi pri zasebnikih. Za zavarovanje so dolžni prispevki, ki so jih v letu dolžni kriti zgolj delodajalci. Pri tem prihajajo v poštev kot podlaga za zavarovanje vsi učinkoviti prejemki delavca oziroma nameščence. Pravice zavarovancev pa so odmerjene po zavarovalni dobi in višini zavarovalnih prispevkov.

V primeru bolezni pritičejo zavarovancu: 1. brezplačna zdravniška pomoč in zdravila; 2. zdravljenje v kopalniših in toplicah, terapevtska sredstva in posebej zdravljenje zob; 3. nadomestitev 2 tretjin izgubljenih prejemkov v gotovini, če traja delovna nesposobnost več kot tri dni; 4. zdravljenje v bolnicah, zdraviliščih in podnebno ugodnih krajih, če to predpiše zdravnik; 5. vzdrževanje bolnikove družine v višini 50 do 80% bolniških prejemkov zavarovanca v gotovini za ves čas njegovega zdravljenja v bolnici ali zdravilišču. Pravice pod točkami 2, 3, 4 in 5 mu pritičejo v primeru ene in iste bolezni za dobo enega leta. Do zdravljenja v kopalniščih in toplicah ter do terapevtskih sredstev ima zavarovavec pravico, če je trajalo njegovo zavarovanje nepretrgoma vsaj 6 mesecev pred nastopom bolezni ali v poslednjih skupno 12 mesecev v teku zadnjih dveh let. Višina zavarovalnine za bolniškovo družino je odvisna od številke družinskih članov. Zavarovancu pritiče bolniška podpora tudi v primeru izočiace zaradi kužnih bo-

lezni, ki mu onemogoča redno delo. Za tuberkulozna obolenja ve jako enake določbe kakor za ostale bolezni.

Pravice članov

Članom zavarovalne družine so zagotovljeni: 1. brezplačna zdravniška pomoč in zdravila; 2. potrebna terapevtska sredstva za časa bolezni; 3. zdravljenje v bolnici. Pravica pod točko 2 jim je priznana, ako je zavarovanje pri zavarovancu trajalo nepretrgoma vsaj 6 mesecev v poslednjem letu zred pojavom bolezni prizadetega družinskega člana ali v predsedkih skupno leto dni v poslednjem letu pred pojavom bolezni 3 pa se izčrpa za vsakršno bolezni v 6 mesecih.

Za člane zavarovalne družine se smatrajo v primeru, da živi z zavarovancem v njegovi družinski skupnosti: 1. njegov zakonski drug, 2. njegovi zakonski, nezakonski in adoptirani (posinovljeni in pohčerjeni) otroci, vnuki, bratje in sestre do 17. leta starosti oziroma do 23 let (če se dolje še šolajo) in preko te dobe, če in dokler so fizično ali duševno nesposobni za delo; 3. zavarovanev oče v starosti nad 60 let; 4. zavarovaneva mati v starosti nad 55 let.

Zavarovancu zapadejo pravice iz zavarovanja za primer bolezni, če je bolezni sam zlonamerno povzročil; 2. če kljub zdravniški ugotovitvi njegove delovne nesposobnosti dela, 3. v primeru kazenske obsodbe za ves čas, ko je izgubil osebno svobodo. Bolniška podpora se mu ukliče za ves čas, ki ga prebije v kaznišnici ali preventivno v zaporu. Odtegniti se mu sme tudi v primeru, ko se njegovo okrevanje zamudi spričo opuščanja zdravniških predpisov, ko brez zdravniškega priporoka ali v nasprotju z dobjenimi navodili zapusti kraj svojega bivanja.

Ponovna pridobitev zavarovalnih pravic

Zavarovanci, ki so v primeru prve bolezni izčrpali svoje pravice iz zavarovanja, si jih na novo pridobijo, če po povratku na delo zbolijo za kakšno drugo boleznijo ali če po preteku treh mesecev znova zbolijo za isto boleznijo. Če je zavarovanje po prvi bolezni trajalo tri mesece, jim v primeru iste bolezni pritiče pravica le do brezplačnega zdravniškega oziroma bolniškega zdravljenja in sicer za dobo od enega do toliko mesecev, za kolikor jih je bil zavarovan po prvi bolezni. Če zavarovanev v času prve bolezni ni izčrpal vseh pravic in po preteku enameca znova oboli za isto boleznijo, se mu ponovna bolezen šteje

za nadaljevanje prve. Denarna podpora se mu v tem primeru odmeri na isti osnovi kakor v primeru prve bolezni.

Zavarovancem, ki spričo do'ge bolezni izgube pravico do nadaljnega brezplačnega zdravljenja in denarne podpore, se jim prizna invalidnina, je zagotovljeno nadaljnje zdravljenje po predpisih, kakor veljajo za obolele rentnike in upokojece. Če pa spričo kratke dobe njih celotnega zavarovanja niso dosegli pravice do invalidnine ali pokojnine, sta jim zagotovljena nadaljnje zdravljenje spričo delovne nesposobnosti in denarna podpora v višini 30% njih zavarovalnih vpisil (premijs) iz posebnega sklada, ki je določen za izjemne podpore zavarovancev.

Zavarovalne pravice zapadejo v enem letu po pojavu obolenja in tako tudi njih pravice do denarnih podpor v roku enega leta od dne, ko bi se jih morale izplačati.

Opoldne pri delavcih Strojne tovarne pri Sv. Andreju

Če imaš čas, jo mahni okrog poldne z devetico proti Sv. Andreju! Tam boš videl, kako lepo se godi tržaškemu delavcem. Opoldanski odmor. Delavci so pri kosilu v svoji »menzi« na prostem — pod zidom tovarne. Če bi bilo poletje, bi se človek morda niti ne začudil. Toda sedaj, o Novem letu?

Cele gruče so jih. Eni so še kar črnege obraza od dima in prahu pri delu. Ob zidu stoje ali čepi ob cesti ali vzdolž nasipa na cesti. Pri marsikaterem zraven tudi žena in otrok. Prinesli sta očku kosilo. Malo dekletce prav slastno pomaga očetu prazniti lonec. Na hitro zmene delavec hrano vase tu pa tam kdo tudi »zalijca« s požirkom vina.

V nekaj minutah je kosilo v kraju. Saj ni kaj dosti v loncu, čepeti na zemlji pozimi pa tudi ni prijetno. Se manj pa, da drugi zijajo vate in da se ti nabira ves prah in smrad v »mineštrik«.

Bil sem pred nekaj dnevi v Jugoslaviji, zato me je ta prizor še bolj zbodel v oči. Delavci ene največjih in najsodobnejših tovarn v Trstu morajo »bodovali« zunaj, ob cesti, po tleh, pod zidom kakor cigani in berači. Skoraj ne bi verjel, da je še kaj takega mogoče. Ko je vreme

V TRSTU: DELAVCI STROJNE TOVARNE IMAJO SVOJO »MENZO« POD ZIDOM TOVARNE

Uničena bazovska zemlja

Koder gospodarijo tuji buldožerji, požari in konjska kopita

Na Bazovici gradijo novo središče. V ta namen so napravili dva ogromna kupa zemlje, ki so jo nabrali po vsej okolici. Dolga sta po 90 m in visoka po 5 do 6. Zemljo so z buldožerji nagrabili z vseh sosednjih travnikov.

Ne bi nas zanimala vsa ta stvar, ko bi ne bila prizadeta cela vrsta bazovskih kmetov, ki jim je vojaščina do skale razgalila prostrane, z muko ustvarjene travnike. Tako so Ivanu Križmančiču uničili nad 600 m sveta. Karlu Gomotariju skoraj 1000.

Poleg tega so ljudem posekali drva po goščavi in gozdovih nad streliščem. Delavsko so tam okrog že skoraj vsi gozdovi popolnoma uničeni. Po krivdi vojaščine, ki je streljala z basatič, so lani in letos v rebreh Kokoš nastali trije trije etajhrdu bilih ljudje zaradi neprestanega streljanja niso mogli niti pogasiti, tako da je bilo uničeno še vse dračje in

so spričo suše zgoreli še drevesni panji pod zemljo. Pri tem so bili prizadeti posestniki Zorko Grgič, Karolina in Marija Križmančičeva, Anton, Andrej in Ivan Križmančič in še drugi. Računajo, da je bilo uničenih daleč več kakor 120 vozov drv.

Cesar niso odpravili buldožerji in požari, je uničilo konjsko kopito. Še prejšnji teden je vojaščina priredila tako zvani lov na volka. 50 do 60 konjenikov se je zapodilo po travnikih po dolgem in počez in jih pomandralo.

Ljudje so v silnih skrbeh. Ze pričevanje misliti na to, da polja in njiv sploh ne bi obdelovali ne plačali davkov. Treba bo desetletij, da se bodo gozdovi obnovili, in morda prav toliko, da se bo spet nabralo za prst na debelo zemljo po ogoletnem kraškem skalovju. Kar je ruša še držala in buldožer ni razkopal, bo odnesla prva burja.

V LJUBLJANI: DELAVCI PRI KOSILU V TOVARNISKI MENZI

Srečanje s Stalinom

(Nadaljevanje s 3. strani.)

našel tako v rušini točnih besed kakor tedaj, ko sem sedel poleg njega.

In končno Stalin pazno poslušal sogovornika, mu kaj doda, ga kaj povpraša in ga neopazno pripravi, da tudi on njega kaj povpraša in mu pristavi, kar sam misli.

Stalin je neobičajno skromen. To jih je opazilo že mnogo in so pisali o tem. Toda to ni povsem točno tako rečeno. Pri njem ni nič odveč in tudi skromost je nekaj prirodnega, nekaj, kar izhaja iz njegove lastne osebnosti. Zato reči, da je skromen, pomeni trdit nekaj, kar je odveč, nekaj, kar se, pa če čitaš njegova dela ali pa mu sediš neposredno nasproti, samo po sebi razume. Enostavno rečeno je človek in sicer bolj ko kdo drugi. Pri njem ni ničesar, kar bi ne bilo skladno, ničesar, kar bi ne bilo del celote, od glava do šale od izraza do genialnih teoretičnih in filozofskih del.

Stalin ne pozna drobnih, ne važnih vprašanj, o katerih ne kaže, da bi bilo treba govoriti. Razgovarjal se je z nami o preskrbi naše vojske, o našem mednarodnem položaju, pa tudi o tem, ali imamo majhne popravljavne strojne puške na konjih, in o tem, kako se brani naša vojska. Najvažnejše probleme je reševal tako enostavno in preprosto, kakor da gre za malenkost. Na vprašanja, ki so se nam zdeli neznatna, se je do-

sledno vedno znova povračal, dokler niso postala do kraja jasna in nedvoumna. Šele pri Stalinu človek zapazi, kako je marsikaj, kar je na videz neznan, spričo nekaterih njegovih pripomb, retkih pojasnil, v resnici ne majhno in brez pomena, marveč važno in celo osrednjega značaja. Vprašanje, ki je bilo enkrat pri Stalinu obravnavano, je docela zaključeno. Šele sčasoma se morda pretvori v novo vprašanje. Toda tedaj o njem ni ostalo nič drugega kakor jasno in nepobitno stališče, ki postalo zahteva realizacije.

Po prvih trenutkih razgovora s Stalinom je postalo takoj stvarna in otipljivo jasno vse ono, kar je bilo mogoče razumeti — tudi iz knjig, zakaj je namreč Stalin toliko priljubljen v ZSSR. Stalin je človek, ki mu ni treba iskati poti do ljudi, do delavskega razreda in delovnih množic obče. Ni mu treba iskati poti, po kateri morajo kreniti, da bi jim bilo bolje. On sam je kakor utelešenje teh množic v enem samem človeku, njil želja, nada, misel, je — v živem človeku — zgodovina naše dobe. Njegov kazalec kaže poedincem, njegova misel narodom, vsem poštenim ljudem, kod naj gredo. Ničesar ni, za kar se ne bi zanimal in česar ne bi vedel; od načrtov za največje bitke v zgodovini do setve pšenice v opustošenem Kubanu, od anšega splošnega političnega in vojnega položaja do načina, kako

je treba prevažati ranjence. On vse to zna, ker zanj, kakor sem že dejal, ni nepomembnih stvari, ker pozna zakone, po katerih se življenje razvija, po katerih se mora razvijati zgodovina. Ne le, da te zakone pozna, marveč je njihovo utelešenje, njihova inkarnacija — s svojim delom, mislijo in osebnostjo.

Ko sem poslušal njegov globoki mirni glas, sem imel vtis, da poslušam neko staro in vendar mlado, staroslavno in vendar novo knjigo večno žive modrosti, v katero je precejeno izkustvo vse človeške zgodovine, kakršna je bila, kakršna je in kakršna mora biti. In pri tem je pravil šale, vnašal v razgovor nešteto rekov in slikovitih prisodob, tako da je vsem vladal neki poseben stalinski humor, ki se mu je treba od srca smejeti, a ki vendar ni kar tako zaradi šale marveč zaradi pojasnjenja, ki naravnost do golega odkrije, kar je absurdno in nesmiselno in kakršno morda še tik dotlej na videz ni bilo tako.

Stalinu se na zunaj leta poznajo. Siv je in naguban, toda starost v razgovoru z njim ni občutljiva. Stalin ne more ostareti in to zaradi tega, ker je njegova misel nesmrtna, vedno nova, popolnoma dozorela, do kraja izobličena. Ni ji česa dodati. On je sam ves prežet od nje in v njem ni atoma, ki bi ne bil njen. Nikjer v ZSSR kakor pri Stalinu človek ne občuti, kaj je zmaga socializma v neki deželi, kaj je socialistična dežela.

Tu iz njegove osebnosti čuti, da je to dežela, ki v njej ni več notranjih problemov, kakor smo navajeni, da jih opazimo v drugih deželah. Da se razumemo; tudi tu so problemi, toda problem organizacije, izgradnje, obnove. To pa ni ono, kar je drugod po svetu. Tu je ljudstvo enotno, močno, nezmlajivo v svoji enotnosti. Zmaga ljudstva ni samo nesporna, marveč neskončna, od znotraj zagotovljena za vse veke. To izhaja — brez besed — iz Stalinove osebnosti. In s prav posebno sjo izhajajo iz nje vprašanja velike vojne in vse, kar je z njimi v zvezi, ter vprašanja zunanje politike. Pri Stalinu človek občuti, vidi, zdi se mu, da bo celo otipal, da bo ZSSR zmaga, da bo zmaga sovjetska stalinska zunanja politika — v srečo in za napredek narodov in vseh trpečih ljudi.

Ko smo odhajali od Stalina v vedri poletni večer, nismo niti opazili, da je razgovor trajal poldru, go uro. Zdelo se nam je, da je vse to trajalo komaj trenutek in vendar je bilo vse tako polno, po vsebini tako globoko, enkratno v življenju in za vse življenje, kakor se človek samo enkrat rodi. Zdelo se nam je, da ne gremo po določenih ulicah, po Rdečem trgu, marveč da se kopamo v soncu, v nedoglednih višavah, ki pa niso nobene sanje ne fantazija, nego trdni granitni vrhovi brez brezen in strmin, zdelo se nam je, da stopamo skozi zgodovino, njeno vse, bino in njen smisel. Gibali smo se

in živeli zares po Stalinovih besedah, po njegovih milih in tedaj se mi je povsem v skladu s tem, občutki posvetilo in mi je postalo jasno, zakaj je on preprosti delovni človek, ki je opazil Lenina, razvnet vzklilnik: »On je navaden!« Stalin je navadnejši, kakor kateri koli drugi živi človek v današnjem svetu in zato genialen in velik kakor nihče v našem času. Ko smo odhajali od Stalina, zvečnega, navadnega, nesmrtnega in genialnega človeka, smo občutili, da bo nekoč prešel ta naš težki čas, da bo on storil, da bo prešel. Pribodo pričele prepevati vsem ljudem, sonce jih bo pričelo topiti, greti, cvetje bo vsem zadisalo, otroci se bodo vsi brezskrbno igrali, učenjaki se bodo utapljali v tleh, neizrečno lepoto knjižnic in z vodov, pisatelje bo navdajal ognj ustvarjalne moči in v vsem tem, v sreči ljudstva, v ljubezni narodov med seboj bo Stalin. Vse bo pelo o njem, se radovalo življenja in neskončne človeške sreče med ljudmi in v prirodi. Ljudje se bodo veselili spričo njega in z njim, zakaj navadni človek Stalin neskončen človeški napredek, ker je nesmrten, kakor je nesmrten in je človečanstvo v najusodnejših dneh skupno z Leninom in po Leninovi smrti po isti poti brez oklevanja in blodenj povedel daleč na prejk zmagi, nasproti miru in sreči, večnemu snu onih, ki delajo in trpijo.

(Napisano v času osvobodilne vojne; prevod iz srbsčine.)

Naša gruda

KMETIJSKA PRILOGA II. - 1.

Obrezovanje vinske trte

V splošnem lahko trdimo, da so naši vinogradniki na Primorskem precej dobro izurjeni v gojenju in obrezovanju vinske trte. Vendar je še opaziti razne napake in so primeri, ko si naši vinogradniki ne znajo pomagati. Ker si s temi napakami večkrat lahko napravimo občutno škodo, bom pojasnil, kako pravilno pri obrezovanju vinske trte pravilno ravnamo.

Pravi čas

Pri nas lahko obrezujemo trte od časa, ko listje odpada pa dotlej, ko se začne trta solziti. Toda tudi v tem so izjeme. Slabotne trte obrezujemo najprej, močne in bujne kasneje. Ni pa rečeno, da lahko obrezujemo trte v vseh vinorodnih krajih, kakor je gori rečeno. V mrzlih krajih, kjer imamo ostrejšo zimo, jih obrezujemo v zgodnji pomladi, na vsak način preden se začne trta solziti. Le v izrednih primerih počakamo, da se začnejo solziti in sicer pri trtah, ki so zelo močne in bujne rasti. Torej ni mogoče določiti datum po kolektoru, kdaj je najprimernejši čas za obrezovanje. To je odvisno od podnebja, lege in razvoja trte same.

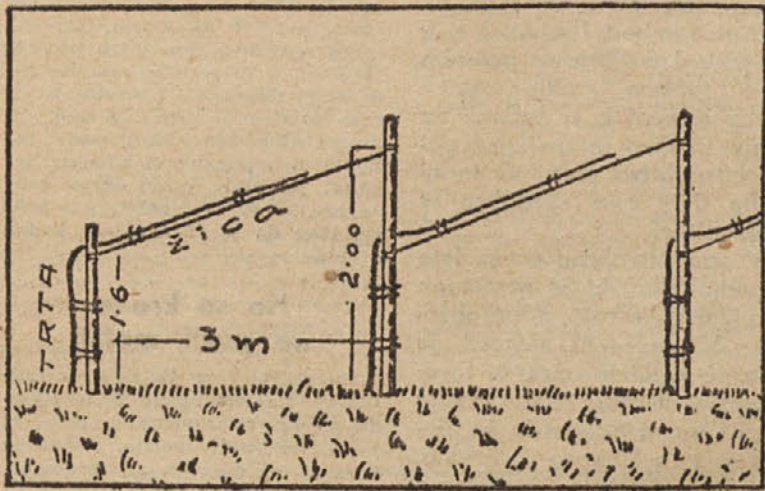
V splošnem bi bil pravi čas za obrezovanje vinske trte sledeč:

V krajih, kjer pade dnevna temperatura pozimi na ničlo ali 1 do 2 stopnji pod ničlo, lahko obrezujemo trte vso zimo. Nasprotno pa je v krajih, kjer je zimski mrz hujši (8 do 12 in mogoče še več stopen pod ničlo), najbolje, da z obrezovanjem počakamo do zgodnje pomladi. Le v izrednih primerih bi mogli tudi v teh krajih začeti v jeseni in to v prisojnih in zavetnih legah, kjer se ni bati hudega mraza in leda. Na vsak način obrezujemo trto v teh krajih jeseni le meseca novembra, preden nastopi hujši mrz, tako da se rane (rez) na trti zacelijo. V mrzlih krajih je treba pozimi, v decembru, januarju in do druge polovice februarja opustiti vsako obrezovanje trte.

So sicer tudi primeri, ko rasejo trte v zelo rodovitni in gnojni zemlji, tako da se zelo bujno razvijajo in premalo rodijo. V takem primeru je priporočljivo dotične trte obrezovati kasneje, ko se začnejo solziti ali celo poganjati. Tako bomo dosegli obilnejši pridelek. Uravnali bomo razvoj mladja odnosno mladice. Dokazano je, da trta, ki je bila kasneje obrezana, več rodi, toda pri tem trpi

razvoj mladja in mladice. Zaključek bi bil ta: Slabotne trte obrezimo, čim je mogoče, pa naj bo to jeseni ali spomladi; zelo močne in bujne trte pa obrezimo kasneje, torej spomladi.

v razdaljah po tri metre. Vrste naj tečejo od vzhoda proti zapadu, če je le mogoče, tako da bo grozdje po ves dan izpostavljeno sončnim žarkom bolj gosto, vsekakor ne manj kakor

KAKO POSTAVIMO LATNIKE

ko so se trte začele solziti ali že celo poganjati.

Vzgoja latnikov

Pri nas se vzgaja trta na latnikih, plantah in v sklenjenih vinogradih. V krajih, kjer imajo malo zemlje in je ljudstvo bolj goste naseljeno, gojijo trte na latnikih, če je podnebje za to ugodno. Ker so trte visoke na latnikih, se pod njimi pridelujejo poljske in vrtno rastline, ki se porabi doma ali pa jih prodajamo, kakor je to običaj v tržaški in koprski okolici. Drugod, kakor v vipavski dolini pa gojijo skoraj izključno le sklenjene vinograde. Ponekod je opaziti tudi plante. To so trte, sajene v vrstah, ki stojijo bolj na redko, tako da se med vrstami sadijo odnosno sejejo druge poljske rastline.

Da trto pravilno vzgojimo v latnikih, moramo tudi pravilno saditi. Ne mislim tu govoriti o pripravljanju zemlje za saditev vinograde, ampak samo o razdaljah, v katerih mora biti trte sajene v enem ali drugem primeru. Latniki morajo biti eden od drugega oddaljeni najmanj po tri metre. Seveda so lahko latniki tudi še bolj razredčeni, to pa je odvisno od poljskih rastlin, ki jih bomo posejali mednje. Odvisno je od tega, kateri pridelek bo za nas važnejši, grozdje ali poljski odnosno vrtni pridelek. Če je pridelek grozdja za nas pomembnejši, bomo latnike sadili

in bo bolj zorelo. Trta pa naj bo oddaljena od trte po en meter.

Prvo leto obreženo trto na dve očesi. Obdržimo trto nizko pri tleh, dokler se dobro ne okrepi, kar traja navadno dve leti. Sele ko je dovolj močna, jo obrežemo na eno dolgo mladico, ki sega do višine latnika, namreč 1.50 do 1.60 m visoko. Da ne bi trto preveč oslabil s tako dolgo reznjo, oči na spodnji strani odrežemo in jih pustimo samo 3 do 5 pri vrhu. Na ta način dosežemo pri trti ravno in zdravo steblo, brez ran.

Ogrodje za latnike

Ko smo trte tako dvignili, moramo obenem napraviti tudi ogrodje za latnik. Če so latniki oddaljeni po tri metre, vzemimo dokaj po 3 m dolge in 6 do 8 cm debele stebričke. Preden stebričke postavimo, je prav, da jih osmudimo na spodnjem koncu, kolikor ga pride v zemljo in še 20 cm čez. Tako pripravljene stebričke se dolgo časa ohranijo. Ko so tako pripravljene, jih postavimo v vrsto s trtami, v razdaljah po tri metre. Stebriček je treba zabiti v zemljo vsaj 50 cm globoko. Ko smo postavili vse stebričke, vzamemo odrezke desk (late), po 4 x 6 cm debele, ali pa močne in ravne kole ter jih pribijemo na stebričke pri prvi vrsti na 150 do 160 cm visoko, pri drugi v višini 190 do 200 cm, tako da so

obrtnjeni proti jugu. Kakor smo napravili prvo vrsto, napravimo tudi ostale. Na late ali kole napnemo žico v razdaljah po 40 cm.

Ko smo tako uredili ogrodje in trto dvignili, jo začnemo redno obrezovati. Glavna voditeljica gre naravnost, stranske pa ena na levo druga na desno, tako da se izpolnijo vmesni prazni prostori kakor pri špalirju.

Sicer lahko obrezujemo tudi kakor pri kotnih špalirjih, tako da pride prva stranska voditeljica na prvo žico na levi, desna stranska voditeljica pa na drugo žico na desni strani. Na ta način pridejo stranske voditeljice po 80 cm narazen. Obrezujemo na dve očesi in na reznike po 5 do 6 oči. Speri in rezniki so morali zrasti na lanski mladici. J. G.

KMETIJSKI OPRAVKI

v januarju

Vrtnarstvo

V januarju pripravljamo zemljišče za spomladansko setev in tople grede za setev zelenjave. Vrtnarji ne morejo izhajati brez toplih gred (konserv). Najtrpežnejše so iz betona. Imajo pa veliko napako, da se naglo ohladi. Zaradi tega bi morale biti obsute z gnojem ali vsaj z zemljo.

V januarju sadimo čebulček in česen. Odkrivajmo nasade beluš (špargljev), da se jim ojačijo korenine. Februarja jih pognojimo ter ponovno zasujemo. Če nam po vrtovih delajo škodo polži, položimo na zemljo deske in razgrnimo pod nje mokre eunje ter koške korenja ali s slanino ali drugo živalsko maščobo namazan papir!

Vinogradništvo

Nadaljujmo obrezovanje trt dokler ne zmrznejo. Orjimo vinograde, obvezujemo in količimo trte!

Travništvo

Sedaj ne smemo več odlašati z brananjem travnikov. O gnojenju travnikov je bilo že dovolj govora v našem tisku.

Poljedelstvo

Preorjimo vsa strnišča, dokler zemlja ne zamrzne! Gnojimo njive z apnom ali z drugim apnenim materialom. Tudi v tem je bilo že dovolj govora v « Naši grudi ». Ne pozabimo na ureditev (sistemacijo) zemljišča! Popravljajmo obenem poljske poti, ki so preveč zanemarjene. Spomladi za to ni časa. Zitu potrosimo prvi obrok umetnih gnojil — nitratov. V januarju sadimo zgodnji grah.

Sadjarstvo

Pripravljajmo luknje za pomladanske nasade! Sadovnjake pognojimo s hlevskim gnojem ali kompostom. O gnojenju z umetnimi gnojili je že bilo govora. Idealno umetno gnojilo za sadovnjake je « Nitrofoskal », ki vsebuje 8% dušika, 8% fosforne kisline. Če sadje ni mrzlo, obrezujemo drevesne krone. Z dreves odstranjujemo staro skorjo in mah. Odpadke

požgemo, ker so v njih razni škodljivci. Drevesa škropimo z 10% raztopino železnega sulfata (solfato di ferro). Proti različnim škodljivcem škropimo z drevesnim karbolinjem (Antiparasit, za hruške in jablane uporabimo 10 do 15 odstotno raztopino, za ostalo sadje pa 6 do 7 odstotno). Veje škropimo s sadnimi škropilnicami, dočim namažemo deblo in debele veje s čopičem. « Antiparasit » uporabljamo do marca meseca dokler dreve ne požene. Proti « kodravosti » breskev škropimo z 4 do 5 odstotno raztopino modre galice. Pedica uničujemo z lepilnimi pasovi ali na ta način, da namažemo debela v širini 1 cm z goseničjim lepilom.

Kletarstvo

Zveplajmo prazne sode! Na vsaki prostornine sežgimo po 3 gr žvepla! Pretakajmo vina, ki prvič še niso bila pretočena! Pretakajmo jih na ta način, da ne pomešamo vina in da ostane gosto vino na dnu sodov! Polnimo sode, iz katerih smo na kakršen koli način iztočili nekaj vina! Če tega ne storimo, se lahko na površju pojavi «vinski cvet» in nastane nevarnost, da postane vino «elkast». Zračimo kleti, toda na drugi strani pazimo, da toplota ne pade pod 7 stopenj Celzija!

Perutinarstvo

V zadnjih časih se je pojavila po nekaterih krajih kokošja kuga. Ravnajmo se v tem pogledu po navodilih istrskega okrožnega ljudskega odbora! Čepimo perutnino proti kokoški kugi in razkužimo kurnike! Skrbimo, da perutnina tudi v zimskem času ne zmanjka zelenjave in beljakovinske hrane (ribji odpadki in mesa).

Čebelarstvo

Popravljajmo poškodovane panje! V čebelnjaku naj ne bo pod 7 stopenj C toplote! Čebele naj nhte ne moti, ker jih sleherni ropot vznemiri in to je čebelni družini vselej v škodo.

Dr. F. J.

Iz kmetijske kemije

Po vsem, ker smo zadnjič povedali iz kmetijske kemije, je potrebno, da se seznanimo z lastnostmi vsaj onih prvih, ki imata z njimi opravka kmetija in vsaka hiša.

Kisik - O

Začnimo s prvakom prvih, s kisikom (latinsko: oxigenium, kemična kratica O). Najdemo ga povsod: v zraku, vodi, rudninah, rastlinah, živalih itd. Brez kisika za rastlinstvo ni življenja. Delno ga dobijo iz zemlje (po koreninah), delno iz zraka (po listih). Rastlina kisik loči od drugih spojin in ga po listih oddaja v zrak, toda le v sončni svetlobi. Tudi sproščeni kisik je človeku in živali potreben kakor lačnemu kruh. Ima to lastnost, da se vtakne vsepovsod in da se rad druži, spaja z drugimi

prvinami in tvarinami. Tako se imamo za ogenj zahvaliti prav njemu odnosno njegovemu spajanju z lesom, premogom in drugim gorivi. Kisik sestavlja v obliki spojin skoraj eno tretjino zemlje. V zraku ga je ena petina (štiri petine je dušika, ki bomo o njem še govorili). Ko se spaja z drugimi snovmi, nastanejo razni kemični pojavi. Ko se spajanje močno, intenzivno, se razvije mnogo toplote in svetlobe. Železna rja, zelenica na bakru, kisanje vina in mleka, dihanje itd. vsem tem in drugim pojavom je vzrok spajanje teh snovi s kisikom.

Kisik je brez okusa, barve in vonja, sam ne gori, a pospešuje gorenje. Zato pihamo v ogenj s pihalnikom ali kovaškim mehkom, ker primanjkuje kisika. Kjer ga ni, preneha izvljenje. Kar hočemo, da raz-

pade, preperi ali strohni, spravimo v dotiko z njim.

Če ogenj nima dovolj zraka, se iz njega razvije poseben, strupen plin, ogljikov oksid ali oksid (CO). V prostoru, ki ga napolni CO, človeka boli glava, ga obide omotica, nazadnje mu podležejo ljudje in živali. Majhni modri plamenčki na gorečem oglju so znamenje zgorevajočega ogljikovega oksida. Če razžarimo v posebnih pripravah, napolnjenih z zrakom, železo, magnezij, natrij in druge prvine, dobimo železni, magnezijev, natrijev in druge okside. Oksid ali oksid nastane, če prvino ali tvarino okisamo ali spojimo s kisikom.

Z dovaženjem večje množine kisika iz zraka dobimo dvokis, kislino ali dioksid, kakor nam bo to pokazal naslednji poskus, ki ga lahko vsakdo napravi: V steklenico nadrobimo nekaj apnenca ali krede in prilijemo skozi lijak z vodo razredčeno solno kislino (na 1 liter vode 1 šestnaj-

stino litra solne kisline). V steklenico zašumi in po cevi, ki smo jo skozi zamašek vtaknili v steklenico, uhaja plin — ogljikov dvokis ali ogljikova kislina (CO₂), ki nam je že znana po apnencu. Ogljikova kislina nastane iz razpadanja (razkrajavanja) tvarin). V vseh naših organih (mišicah, živcih itd.) nastaja ogljikov dvokis kot nepotreben in škodljiv odpadek. Ta plin se raztopi v krvi ki ga dovede do pljuč in ta ga izločijo z izdihavanjem. Tako je tudi pri živalih. Tako nastane ogljikova kislina pri razpadanju gnoja, pri presnavljanju sladkorja v moštu itd. V zaprtih prostorih, kjer je mnogo ljudi ali živali, kjer vre mošt itd., se zaradi tega nabere mnogo ogljikove kisline. Kadar je je preveč, škoduje zdravju in čestokrat je smrtno nevarna. Rastlinam pa je dobrodošla. Srkajo jo z listi iz zraka in jo razkrožijo v ogljik (C) in v kisik. Ogljik in del kisika pridržijo, ostalo od-

dajo nazaj v zrak. Ogljik služi rastlini za tvorbo lesa (oglja), kisik, ki ga oddajajo, pa je nujno potreben živalim in ljudem.

Vodik (hidrogenium) - H

Druga važna prvina je vodik. V naravi je skoraj izključno v spojinah, n. pr. kot sestavina vode, petroleja, premoga in sploh vseh gorljivih tvarin. Njegove lastnosti so, da je brez barve, brez vonja in okusa, izredno lahak (14 in pol krat lažji od vode), lahko gorljiv. Z njim polnijo balone, uporabljajo ga za razsvetljavo in razkužilo.

Vodik je bistveni sestavni del organskih tvarin (rastlin in živali), kjer se pojavlja v obliki vode in drugih snovi, ki so sestavljene iz molekul, ki vsebujejo mnogo atomov, posebno ogljikovih.

Janko Furlan

(Dalje prihodnjč)

Krmljenje in oskrbovanje plemenskih bikov

Dobrega plemenjaka moramo pravilno krmiti in oskrbovati, ako ga hočemo kolikor mogoče dolgo ohraniti sposobnega za plemensko rejo. To je toliko bolj potrebno, če bik svoje dobre lastnosti prenaša na svoj zarod. Toda le redki so bikorejci, ki svoje bike res prav krmito in oskrbujejo. Največkrat ne delajo v tem nika-ke razlike med bikom in ostalo govejo živino. Bik dobiva isto krmo, kakršno pokladajo kravam, kar pa je popolnoma napačno. Kravo redimo in kr- mimo zaradi mleka, bika pa zaradi tega, da nam ostane čim dalj časa sposoben za plemenitev. Recimo, da nam daje krava dnevno povprečno 7 litrov mleka, ki je v njem 3 odst. tolašče.

Seno, oves in čista voda

Vsa tolašča v 7 litrov mleka znaša na dan 0,21 kg in na leto 75 kg. Približno toliko ali pa še več tolašče nastavi bik v lastnem telesu, če ga krmito prav tako kakor kravo. Razlika je torej ta, da se pri kravi izločuje tolašča z mlekom iz telesa, pri biku pa ostane v telesu. Bik se pita in postane kmalu pretežak za pripuščanje ter mora mnogo prezgodaj k mesarju v veliko škodo bikorejca in govedoreje sploh.

Zapomnimo si, da plemenski bik ne sme biti ne predobro, pa tudi ne preslabo rejen. Najboljša je tu srednja pot. Pri krmljenju se je treba izogniti takšnim močnim krmlilom, ki povzročajo nastavljanje telesne masti. Takšna krmlila so n. pr. turščica in otrobi. Plemenski bik pa tudi preveč rezanice in otrobovega ali drugega napoja ne sme dobivati, da ne postane preveč vampast. Bika je treba tako krmiti, da ostane krepak, gibčen in vitez ter sposoben za plemenitev. Najbolj primerni krmlil- sta za plemenskega bika dobro seno in oves, za napajanje pa je najboljša čista voda. Poleti mu lahko pokladamo tudi nekoliko zelene krme, s katero obenem deloma nadomestimo oves.

Ravnanje in gibanje

Vsega ovsu pa ne smemo biku nikdar odtegniti, posebno ne takrat, ko ga mnogo rabimo za plemenitev. Oves je namreč ona krma, ki zelo ugodno vpliva na bikovo plemensko moč. Ovsenega zrnja pa ne smemo ne kuhati in mleti ne drobiti pa tudi ne namakati v vodi. Bik naj dobi vedno le celo ovseno zrnje. Poleg dobrega travniškega sena pokladajmo biku po 1,5 do 2,5 kg celega ovsu na dan. Če krmito biku razen s senom tudi z nekoliko suhe detelje, potem zadostuje tudi 1 kg ovsu dnevno. V zimskem času, ko ni zelene krme, je priporočljivo pokladati biku včasih nekoliko korenja in krmske pese. Krmljenje pa naj bo redno in točno ob določenem času, napajanje pa potem, ko je krmljenje večinoma ali pa že popolnoma končano.

S pravilnim krmljenjem mora biti vedno združeno redno oskrbovanje bika. Kakor druge živali je treba tudi bika vsak

dan snažiti in očistiti s štrigljem in krtačo. Da ne postane hudoben in nevaren, je treba z njim že v mladosti prijazno in prizanesljivo ravnati. Vsako grdo in surovo ravnanje napravi bika maščevalnega in zavratnega. Ako imamo dva ali več bikov v enem in istem hlevu, ne smemo dajati prednosti enemu pred drugim, temveč jih moramo menjaje ali po vrsti pripuščati. Drugače lahko postane zapostavljeni bik nevaren svojemu gospodarju.

Nič pa ne vpliva na bika tako blagodejno kakor gibanje. To pa manjka veliki večini naših plemenskih bikov. Skoraj vsak bik je obsojen preživeti vse svoje življenje v hlevu, iz katerega pride le, kadar ga pripustimo, pogosto pa še takrat ne. Da kaj takšnega ne more v nobenem oziru dobro vplivati na bika, je popolnoma jasno. Bik trpi na zdravju, postane boječ, se preveč opita, tako da postane prezgodaj pretežak in prelen za skok. Pa tudi trmastega, hudobnega in

Pripravljanje suhe svinjine in svinjske masti

Da ohranimo svinjsko meso dobro in užitno, ga konserviramo; pri nas običajno tako, da ga osolimo in prekajemo. Soliti je treba meso tako-le: V temen prostor (klet) postavimo primerno posodo (čeber) s pipo blizu dna. Na dno posode pa položimo nekaj deščic, da ne pride meso toliko v dotiko z lesom. Da ne zamašimo pipe od znotraj z mesom, postavimo pred odprtino kakšen oskrbljen krožnik.

Ko je meso pripravljeno in očiščeno, ga položimo na tesno, plast vrh plasti, v posodo. Morebitne praznine med plastmi založimo z manjšimi kosci mesa. Nato zalijemo z vrelo vodo, v kateri naj ostane meso kvečjemu 24. ur. Na ta način dosežemo, da se očisti z mesa vsa preostala kri, spričo kate- re bi drugače meso pričelo gniti, ker se kri naglo razkrajja.

Že istega dne raztopimo v vreli vodi na vsakih 100 kg mesa 8 kg soli, 1 kg sladkorja in 40 g solitra. Poleg tega zavremo še toliko vode, da bomo z njo popolnoma prekrili meso v posodi. Raztopino postavimo na hladno, da se popolnoma ohladi. Naslednjega dne, ko smo iz posode iztočili prvo vodo in meso oplaknili z drugo čisto vodo, vlijemo raztopino v posodo tako, da je meso popolnoma pod tekočino. Na vrh mesa postavimo lesen pokrov, nanj pa kamenje, da ščiti meso pod vodo. Slana voda ostane dobra tri tedne. Treba pa je, da je vsak dan nekaj iztočimo iz posode in jo potem znova nalijemo na vrh mesa. Priporočljivo je, da meso v tem času (treh tednov) enkrat zrahljamo in preobrne- mo.

Manjše kose pustimo v raztopini 10 do 12 dni, večje pa tri do štiri tedne. Nato vzamemo meso iz raztopine, pu-

nevarnega napravi bika nepretrgano bivanje v hlevu. Zato naj vsak bikorejec skrbi, da se njegov bik vsak dan zadostno razgiblje. Najbolje je, da ga še pred končanim drugim letom priučimo na jarem in vožnjo in opravljamo z njim vsa lažja dela, kakor so na prvožnja zelene krme in drugih njijskih pridelkov, razvažanje, gnojnice na travnike itd. Na vsaki kmetiji je več ali manj takšne vožnje, ki jo lahko opravi bik. Ako nimamo za bika nobenega takšnega opravila in dela, je treba, da ga vodimo vsaj po 1 do 2 uri na dan na sprehod. Bik, ki se redno vsak dan giblje na prostem in v svežem zraku, ostane zdrav in krotak, se privadi na svojo okolico in ljudi, ne postane prehitro pretežak in ostane dalj časa sposoben za plemenitev.

V starosti okrog enega leta stavimo biku, ki je namenjen za plemensko rejo, nosni obroček. V navedeni starosti je namreč najlažje opraviti to operacijo zaradi tega, ker je takrat nosni hrustanec še meh- kak in ga z lahkoto predremo. Vendar pa lahko nastavimo nosni obroček tudi starejšim bikom. *Dr. I. B.*

stimo, da se ocedi in osuši, potem ga postavimo v dimnik ali shrambo, pripravljeno za prekajevanje, v prekajevalnico. Bistveni pogoj za trpežnost mesa je enakomerno in pravilno osuševanje, ne pa množina dima. Razumljivo je, da rabimo za prekajevanje le suha drva. Kdor meni, da je treba prav v ta namen uporabiti sveža in mokra drva, češ da bo dim bolj gost, je v zmoti. Meso ostane v takšnem dimu ves čas vlažno in se lahko pokvari. Namen prekajevanja mora biti tudi ta, da se meso dobro osuši, kajti le suho meso ostane dolgo časa zdravo in okusno. Po prekajevanju je dobro, če prekajeno meso približno aprila meseca, ko se začnejo toplejši dnevi, zavijemo v svež časopisni papir in ga vložimo v kako posodo med pepel. Tako shranjeno meso se čez poletje najbolje ohrani.

Pri svinjski masti pa moramo paziti v glavnem na to, da se ohrani ves čas nepokvarjena in užitna. Kakor je znano, povzročajo in pospešujejo razkrajjanje masti glivice, kisik in dnevna svetloba. Torej moramo mast zavarovati proti tem trem škodljivcem. Da se nam mast ne skvari, moramo pri topljenju in shranjevanju tako-le ravnati:

Surovo mast je treba drobno razrezati in v primerni posodi zamešati z manjšo množino vode ali pa mleka. Da dobi dober okus in prijeten vonj, ji gospodinje dodajajo malo razrezane čebule, česna in lov- jevega listja. Vso zmes nato kuhajo toliko časa, da se voda popolnoma izpari in ocvirki porjavijo. Čisto mast potem ohladijo in še tekočo brez ocvirkov odcedijo v lončene posode. Posodo s cvrto in do- bro ohlajeno mastjo je tre-

Razvade pri govedu

Pri govedu (kakor tudi pri ko- nju) vzrok razvade ne tičijo vedno v psihčnih napakah, ampak mnogokrat v pomanjkanju raznih hranilnih snovi. Ne moremo jih torej vedno imenovati razvade kot take, ampak jih je treba uvrstiti med znake nekaterih bolezni.

Samosesanje krave

Samosesanje opažamo pri nekaterih kravah v času, ko ji odvzame- memo ali odstavimo tele. Razvada je zelo huda, ker se ji udaja krava navadno le tedaj, ko je nihče ne vidi. Gospodinja opazi le, da krava nima več toliko mleka. Red- kj so primeri, da krava sesa drugo kravo, če ji ta to dovoli. Samose- sanju se krava zelo hitro privadi (v 3 dneh) in je tako razvada zelo težko odpraviti. Uporabljajo se zato posebne priprave iz desk, ki jih pritrdijo kravi okoli vratu, tako da ne more doseči vimena. Ne- kateri privežejo kravi okrog gob- ca pas, ki so vanj zabiti otrji žeb- lji, tako da se žival zbode, kadar se hoče sesati.

Ko se krava ne pusti molsti

Mnogokrat se to zgodi zaradi bolezni na vimenu ali blizu njega ali pa, ker se je menjala oseba, ki jo je do tedaj molzla. Točno je treba torej dognati, ali kravo vi- me boli ali naj se menja oseba, ki kravo molze. Nekaterim kravam zadostuje, da jim položimo nekaj krme v jasl, druge je treba držati za glavo ali nos, odpornejše je treba zavezati za zadnje noge (nad kolonom). Če izhaja velika odpornost proti molži iz duševne, ga razpoloženja krave, sta vsako zdravljenje in trud zaman ter je najbolje da kravo oddamo.

To prav za prav ni razvada, am- pak neka vrsta nevroze. Ko posku- simo kravo pomolsti, nam da le malenkost mleka, potem pa osta- ne sesek prazen in uvel, gornji del vimena pa je poln in trd.

Zadrževanje mleka

V vimenu je mnogo mlečnih ka- nalov, ki se stekajo v mlečno ci- sterno. Ta proces se pojavlja pri molži nekaterih živali reflektorič- no, t. j. proti volji živali. Mleko ne odtoka, tudi ko bi žival to hotela in ko čuti bolečino pri zadrževanju mleka. Vzrok tega pojava so raz- lični, in vsi živčnega značaja. V pošte- ved pridejo boleznj na vimenu ali v vimenu, strah, vznemirje- nost, prevelika občutljivost, spre-

Vprašanje in odgovori

Z. P. s PREMA: Kako ohranim zeljnate glave čim dalje časa sve- že in drzave?

ODGOVOR: Zeljnate glave so zelo dobro ohranjene, če jih za- kopljemo na prostor v zemljo, prav tako kakor repo, peso, in korenje. Založimo jih s slamno, na vrhu pa s slamnatimi povsemi (Skopo), ki jih privežemo na koteček. Ki moli nekoliko iz zemlje, tako da ob njem lahko odhaja plin iz jame in ima zrak dostop vanjo. Kup pokr- ijemo pol metra na debelo z zemljo. Zeljnate glave ob spravl- janju očistimo zelenega listja, ne- kaj niže od glave jim odsecemo štor. V jamo jih vložimo povezne- ne navzdol.

T. B. IZ MACKOVELJ: Imam junco, staro 17 mesecev, ki je stalno čemerna in mršava, pri klaji izbirena. Vendar pa je zras- la primerno, morda dolga za kakšno notranjo boleznijo. Več- krat sem opazil, da na vdež po nepotrebnem moka, včasih po 2 do 4 sekunde, v časih tudi po 10 do 20. Če leži, mora včasih nenad-

ba dobro pokriti, najbolje z namočenim pergamentnim pa- pirjem ter jo postaviti v temno in hladno shrambo. Če bomo mast tako pripravili, se nam bo vse leto ohranila nepokvar- jena. *Dr. I. B.*

membra hleva in krme, neznanj ljudje, napor, gonja, boleznj na spolovilih itd. Predvsem je treba dognati vzrok zadrževanja mleka in ga po možnosti odpraviti. Če ni mogoče najti nobenega vidnega vzroka in je razvada živčnega zna- čaja, tedaj naj se poskusj odvrl- ti pozornost živali od molze, kar se mnogokrat posrečj z ubrizgava- njem 50 kubičnih cm sterilne vo- de ali fiziološke raztopine pod ko-žo. Drug učinkoviti način za od- pravo te razvade je vpihovanje zraka v sravnico s pomočjo gu- mijske cevi, tako da se pri tem sravnice ustnice čvrsto stisnejo.

Igranje z jezikom

Pri govedu je v nekaterih krajih zelo razširjena ta razvada, ki mno- gokrat povzroči tudi v gospodar- stvu veliko škodo. Spočita goveda pričnejo v hlevu stegovati jezik iz gobca in napravljajo z njim najrazličnejše in smešne gibe. Razvada tako ugaja nekaterim ž- valim, da opustijo prežvekovanje ter celo žretje in pašo. Pri igranju z jezikom požirajo tudi zrak.

Posledica tega so napenjanje, že- lodeno-črevesni katarji, mršavost in izguba mleka. Škodljiva je ta razvada posebno v večjih hlevih, ker se živali tega naučijo ena od druge. Nekateri mislijo, da se ta razvada podeduje in je zato najbo- lje, da take živali prej ko mogo- če izločimo iz reje.

Da bi se živali same odvadile igranja z jezikom, ni verjetno. V lažjih primerih zadostuje, da ži- vinče spustimo na pašo in tako pozabi na razvado. V težjih pri- merih naj se živali privežejo ta- ko, da ne bodo mogle nategovati vratu. Najbolje pa je, da se razva- jeni živali zapliči posebno železce pod jezik, tako da pri iztegovanju jezika začuti bolečine.

Neprestano mukanje

Ta razvada traja navadno le ne- kaj dni, le redkokdaj tedne ali mesece. Pojavlja se, ko kravi odvzamemo tele ali drugo živino iz hleva, ko žival prepeljemo v nov dotlej nepoznan hlev ali ko se poja. Če je vzrok mukanju ab- normalnost jajčnikov in stalna gon- nja, traja razvada lahko več časa. V tem primeru je treba kravo zdraviti. Navadnega mukanja od- vadimo žival tako, da ji preveče- mo glavo nizko k tlom, tako da je ne more stegovati. Na ta način tudi mukati ne bo mogla. *Dr. M. I.*

no na noge včasih pa le nategne vrat in se vzpne na kolena. Zunan- je hleva jo tako popade, a tedaj le nategne glavo in ji je spet dobro.

ODGOVOR: Žival ima najbrž kostolomnico. Poskusite tole: ako z roko pritisnete žival sredi zad- njega rebra in opazite, da je rebro premehko, da žival zaboli, ponov- ni da ima junica premehko kost, v takem primeru polagajte živali dnevno po četrt kg orehovi- tropin in po 1 žlico klajnega apna, stal- no tri mesece.

F. A. IZ SALEZA: Imam sod vina, ki mi močno diši po plesno- bi. Kako naj ravnam, da odpra- vim ta neprijetni duh?

ODGOVOR: Vino pretočite v čist sod in ga obedajte s svežim oljnim oljem! Vlijte v sod 500 gr olja na vsak hl vina in potem sod premakajte sem in tja, da se vino in olje močno premešata! Vino naj potem počiva. Olje se bo počasi dvignilo na vrh in bo prevzelo tu- di ves okus po plesnobi. Nekaj ur po tem, ko se je vino umirilo, ga lahko od spodaj iztočite ali pa dolijete v sod toliko vina, da olje prav slab in ta poskus z oljem prvič ni zalegel, ga ponovite! Od- rabljeno olje pa ni več užitno in ga je mogoče dobro porabiti le še za mažo. *Dr. I. B.*

TRIDESET LET BORBE

za mednarodno solidarnost delavskega razreda

Trude je objavil pred kratkim članek o dolgi in uspešni borbi sovjetskega delavstva za mednarodno solidarnost vsega delavskega razreda sveta. Ze v prvih dneh sovjetske oblasti je sovjetsko delavstvo vedelo, kako ogromnega pomena je utrditev prijateljskih odnosov z delavstvom v kapitalističnih deželah. Sovjetski ljudje so vedeli, da se izven meja Sovjetske zveze lahko oprejo le na pomoč delavskega razreda.

Zato so si od vsega začetka vedno znova prizadevali, da skupno z delavskim razredom vseh drugih dežel onemogočijo nadaljnjo imperialistično vojno (1914-1918), da dosežejo mir in v ta namen solidarnost delavskega razreda vsega sveta. Delavec in vojak kapitalističnih dežel so se odzvali njihovim pozivom. Se v časih revolucije v Sovjetski zvezi so se francoski mornarji pod vodstvom Antoineta Martieja uprli, da bi se borili proti sovjetskim delavcem.

Ko se je gradila delavska država

Angleški pristajniški delavci so odločili natovarjanje ladij, ki naj bi oskrbovale intervencijske sile. Delavske množice v kapitalističnih deželah so organizirale vrsto stavk, demonstracij in protestnih mitingov proti intervenciji v Rusiji.

Sovjetsko delavstvo pa je šlo še dalje. Sovjetske dežele so se pustile belogardistične sile, ko so sovjetski sindikati leta 1920 povzeli v Sovjetsko zvezo prvo delegacijo angleških delavcev. Kakor je na eni strani angleški pisatelj Herbert Wells še dvomil o socializaciji preobrazbi in industrializaciji Rusije brez zunanje pomoči, tako je ta delegacija že spregledala prve konture novega življenja, ki so ga ustvarjale delavske in kmečke roke. Potem so si delegacije kljub vsemu protiviljenju angleških imperialistov vedno pogosteje sledile na poti v Sovjetsko zvezo. Prihajale so na vabilo vsezveznega centralnega sveta sindikatov, prepričane so se o silnem prizadevanju sovjetskih delovnih ljudi in o ogubnih lažeh imperialistov in njihovih člani so postali iskreni prijatelji ZSSR. Jeseni 1927. je bila na proslavi desetletnice Oktobrske revolucije v Moskvi prva ameriška delavska delegacija. Sprejel jo je Stalin in ji dal nadzvojnne pomembne izjave o vzajemnih odnosih med Partijo in vlado, delavskim razredom in sindikati v Sovjetski zvezi ki se je o vsem opirala na marksistično-leninistično teorijo. Ta razgovor je vsemu svetu razgalil zle nanene in izničil tiste zapadne imperializma. V časih petletk so tuje delegacije prihajale v Sovjetsko zvezo v vedno večjem številu.

Ko so sovjetski delavci zagnali prve nove visoke peči, ko so stekli stroji in novih tovarnah, je bil imperialističnim klevetnikom prizadejan najhujši udarec. A so se znašli in pričeli klevetati sovjetsko udarništvo in stahanovstvo, socialistično tekmovanje. Toda prav v času, ko je bila prva stalinška petletka v največjem razvoju, ko je v Sovjetski zvezi na vseh straneh manjkalo delovnih sil, je v Ameriki izbruhnila največja gospodarska kriza, ki je pripravila 10 milijonov delavcev ob delo in krup.

Priprave za ustanovitev SSZ

Ugled Sovjetske zveze je vedno bolj naraščal in je dosegel svoj vršek, ko je sovjetska armada premagala fašistične napadalce in zavzela Berlin. Ze v času vojne je vsezvezni centralni svet sovjetskih sindikatov vse ukrenil, da se utrdijo in razširijo prijateljski odnosi s sindikalnimi organizacijami v drugih deželah. Na ta način so bili ustanovljeni angleško-sovjetski, francosko-sovjetski in sovjetsko-ameriški sindikalni komite. Ze te danj so sovjetski sindikati skupno z zastopniki angleških Trade Unionov pričeli pripravljati ustanovitev svetovne sindikalne zveze. Izmenjavanje sindikalnih delegacij z inozemstvom se je medtem nadaljevalo.

Anglo-sovjetski sindikalni komite, ki je bil ustanovljen jeseni leta 1941., je mnogo pripomogel k razvoju prijateljskih odnosov med sindikati obeh držav. Za časa vojne je imel štiri zasedanja. Na zadnjem, ki je bilo v Londonu, je izvedel vse priprave za mednarodno sindikalno konferenco, ki je v februarju 1945. v Londonu sklenil sklicati mednarodni sindikalni kongres, do katerega je zares prišlo sedem mesecev kasneje. Toda ameriško-sovjetski in francosko-sovjetski komite sta imela po več zasedanj ter s svoje strani mnogo pripomogla k ojačenju mednarodne solidarnosti delavskega razreda.

Sovjetski sindikati v borbi za svetovni mir in demokracijo

Pretekli sta dve leti, odkar je bila ustanovljena Svetovna sindikalna zveza. Danes je v njej organiziranih nad 71 milijonov delavcev iz 56 dežel. Zveza predstavlja ogromno vojsko v borbi proti fašizmu in vojnim hujskačem.

Neposredni stiki med delavstvom Sovjetske zveze in delavstvom ostalih dežel pa so se medtem na-

daljevali. Se leta 1945. je bilo v Sovjetski zvezi več tujih delegacij, med njimi tudi delegaciji CIO (Kongresa industrijskih organizacij ZDA). Lani jih je bilo nad deset, letos pa še mnogo več, med njimi tri iz Anglije po dve iz Italije, Finske, Češkoslovaške, Poljske, Švedske in Francije. V Moskvi so bile na novo tudi sindikalne delegacije iz ZDA, Jugoslavije, Madžarske, Rumunije in drugih dežel.

Vsi delegati so bili priče ogromnega razdejavanja, ki ga je sovražnik prizadejal sovjetskemu gospodarstvu, a hkratu tudi silnega poleta, a katerim sovjetski delavski razred obnavlja svojo demovino. O tem pričajo njihova pisma in njihovi govori. V prvi vrsti poudarjajo ogromne zasluge Sovjetske zveze v borbi za trajni mir, svobodo in varnost narodov. Nadalje opozarjajo na demokratični značaj sovjetskih sindikalnih organizacij, na ogromno delo, ki ga opravljajo v korist delavskega razreda. Posebno močan vtis sta napravila nanje delavsko socialno zavarovanje in kulturno prosvetno delo, ki ga s tolikim uspehom opravljajo sovjetski sindikati.

Za demokracijo v Nemčiji

Borba sindikatov za enotnost delavskega razreda

V vzhodnih predelih Nemčije deluje že dve leti Zveza svobodnih nemških sindikatov, ki veže pet sindikalnih central, v katerih je organiziranih 18 sindikalnih zvez. Danes štejejo te organizacije 3,8 milijona delavcev in poleg tega jih je še v Velikem Berlinu nadaljnjih 650.000. V vzhodni Nemčiji je bila tako ustvarjena enotnost vsega sindikalnega gibanja. Spricho demokratizacije upravnega aparata opravljajo delavski razred s pomočjo svojih sindikalnih organizacij kontrolo nad vso proizvodnjo. Sindikalne organizacije skrbje za zaščito pri delu in socialno zavarovanje ter za mezde.

Protijudska gospodarska politika zapadnih imperialistov

V Nemčiji so bili prej ženski in moški delavci različno plačani. Vrhovni komandant vzhodne Nemčije maršal Sokolovski pa je izdal naredbu, po kateri so mezde v vseh industrijskih podjetjih izenačile. Ker je področje Velikega Berlina razdeljeno na štiri cone, se njegova naredba na Veliki Berlin ni nanašala. Pod pritiskom javnega mnenja pa so bili tudi poveljniki ostalih treh con prisiljeni izdati podobne navedbe za vsa podjetja v Berlinu. Toda anglo-ameriške oblasti so skušale izigrati to naredbo in so se »dovolile« delodajalcem, da so lahko izenačili mezde za izenačeno delo. To se je zgodilo le v nekaterih podjetjih in zato se morajo sindikati Velikega Berlina še nadalje boriti za to osnovno pravico ženskih delovnih sil.

Nasprotja med delovnim ljudstvom in režimom pa so v zapadni Nemčiji prišla do izraza še na drugih področjih. V vzhodni Nemčiji so ukiniteli monopole. Na pobudo sindikatov in delavskih strank v Velikem Berlinu je bil tudi tu pripravljen načrt zakona o odpravi monopolov in velikoberlinski mestni svet ga je sprejel z 90% glasov. Anglo-ameriško poveljstvo pa ni ničesar ukrenilo, da bi se ta zakon tudi zares izpolnil.

Sindikalna združitev in socialdemokratski razkolniki

V zapadni Nemčiji je gospodarski položaj zelo resen. Anglo-ameriške oblasti sindikatom niso omogočile, da bi sodelovali pri gospodarski obnovi dežele.

V zapadni Nemčiji se morejo delavci še boriti za kolektivne delovne pogodbe. Zapadne okupacijske oblasti se sploh nočejo vmešavati v delovanje delodajalske zveze, ki vedno bolj nasprotuje s sindikatom

in organiziranim delavcem.

Spricho tega protidejavskega delovanja kapitalistov in imperialistov v zapadni Nemčiji postaja enotnost sindikalnega gibanja vedno pomembnejša. Na poslednji medonkski sindikalni konferenci je bilo sklenjeno, da bo spomladi 1948. kongres sindikatov iz vse Nemčije. Na posebnem kongresu naj bi se izvolila tudi generalna komiteta nemških sindikatov in pripravil program vsenemškega sindikalnega gibanja.

Toda na prizadevanje anglo-ameriških agentov so socialdemokratski sindikati v ameriški in angleški coni sklenili ustanoviti dveconsko tajništvo.

Nemško delavstvo je spricho tega v velikih skrbih. Zaveda se, da je glavni motor nemškega gospodarstva življenja. Zato si prizadeva, da bi doseglo načrtnost v svojem delu. Zato se upira Maršaljevemu načrtu, ki bi uničil nemško gospodarstvo in onemogočil demokratizacijo dežele. Nemški delavski razred zahteva gospodarsko in politično enotnost Nemčije, zahteva tak mirovno pogodbo, ki bo omogočila njeno demokratizacijo. Zato se tudi vsa sindikalna borba v Nemčiji razvija pod geslom »Za demokratizacijo dežele«.

V bratski Jugoslaviji

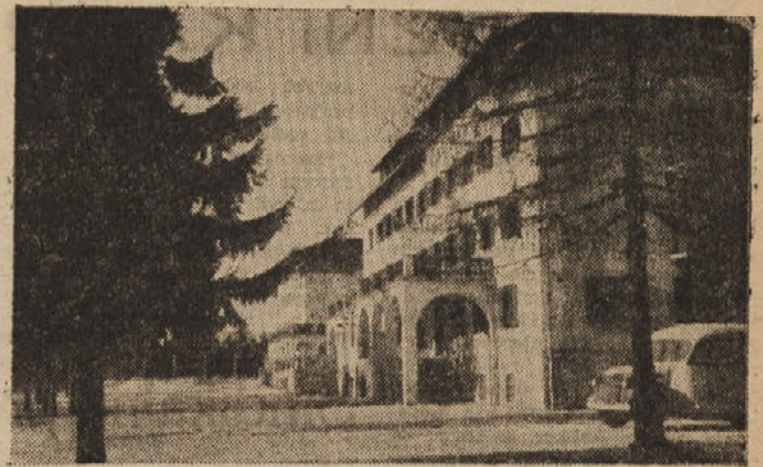
Zapiski s poti tržaške sindikalne delegacije po jugoslovanskih ljudskih republikah

Nič kaj prijetno ni bilo ono jutro, ko smo se odpravili na pot. Dež, megla in mraz. V takem vremenu je najprijetneje doma na toplem. Toda pot je šla na vzhod. V deželo ljudi, ki si zavestno, svobodno, po načrtu gradijo svoj novi dom, svojo novo kulturo, svojo boljšo bodočnost.

Ceprav je škropil droben dež in je strašilo s še hujskim, si lahko na obrazu vsakega od naše skupine razbral notranje zadovoljstvo in nekako veliko pričakovanje: Gremo v Jugoslavijo, da vidimo, kako tam delajo in gradijo deželo prave demokracije, med bratske jugoslovanske narode, da jim povemo, kako je pri nas. Vemo, da tam mrzlično delajo in gradijo, a vseto bomo še na lastne oči videli. S takimi občutki smo se odpravili proti Ljubljani.

Na tri korake

Komaj smo se dobro vsedli in nam Trst še ni izgnil izpred oči, pa se že pripravljamo na obmejni pregled. Jugoslavija je tu, čisto blizu. Pregled je v kratkem opravljen. Blizamo se

SINDIKALNI POCITNISKI DOM V GOZDU-MARTULJKU

Madžarski sindikati

trdna opora madžarskih demokratičnih sil

Četrto stoletje je trajalo Horthyjevo nasilje nad madžarskem spri-lavskim razredom. Vse od leta 1919. do 1945. so si napredni sindikalni delavci na Madžarskem spricho policijskega terorja reformističnih in desničarskih provokacij pridobili ogromna izkustva v borbi proti reakciji in kapitalističnim monopolom, ki so pekali madžarsko delavstvo v vedno večje gospodarsko in politično suženjstvo. Drugo svetovno vojno je Horthy izkoristil, da je ukinil še poslednje osnovne pravice delavskega razreda. Po podjetjih je postavil vojne komandante, ki so z discipliniranimi kaznimi, zniževanjem mezd, aretacijami in internacijami zatirali madžarsko delavstvo. Nemška okupacija je pomenila zanj vrhunec vsega trpljenja in suženjstva. Ko pa je jeseni leta 1944. sovjetska armada stopila na madžarska tla, se je položaj do temelja spre-menil. Madžarskemu ljudstvu se je pričela svitati politična in gospodarska svoboda. Obnovljene so bile demokratične stranke in organizacije in tudi sindikati. Ko je bila nazadnje osvobodjena Budimpešta, ki je v njej koncentriranih 60% madžarske industrije, se je pričel silen razvoj vsega sindikalnega pokreta.

Sestina vsega naroda v sindikatih

Madžarski sindikati so bili vse doslej organizirani po poklicnem načelu. V zadnjem času so se pričeli preosnavljati po industrijskem organizacijskem principu. Na ta način so sedaj organizirane sindikalne zveze železničarjev, rudarjev, poštnih, državnih in krajevskih javnih uslužbencev. Na novo se je pričela organizirati cela vrsta strok, ki prej niso imele nika-ke sindikalne organizacije. Tako deluje sedaj na Madžarskem 49 sindikalnih zvez. V maju leta 1945. so štejele še 400.000. letos pa že 1,5

milijona članov, pri čemer je treba upoštevati, da živi na Madžarskem vsega 9 milijonov ljudi.

Po osvoboditvi so se pričeli ustanavljati po vseh podjetjih na Madžarskem tudi tovarniški odbori, ki sodelujejo pri upravih podjetij in kontrolirajo poslovanje za ves nadaljnji razvoj sindikalnega gibanja na Madžarskem. Madžarski sindikati intenzivno sodelujejo pri obnovi dežele, za katero so doslej doprinesli največje žrtve železničarji, gradbeniki in kovinarji. Industrijska proizvodnja na Madžarskem si je v zadnjih dveh letih zaradi tega znatno opomogla. V pričetku leta 1947. je dosegla 75 odst. predvojnega zmogljivosti. Po poslednjih podatkih pa se je letos povzpela proizvodnja premoga na 91, jekla na 88, tekstilnega blaga na 80 odst. predvojnega produkcijskega.

Ogromnega pomena je bila za Madžarsko tudi njena agrarna reforma. 700.000 kmetom so razdelili 2 in pol milijona ha zemlje. Pri agrarni reformi sta aktivno sodelovali sindikalni zvezi kmetijskih delavcev in malih posestnikov. Slednja je postala ena najjačjih sindikalnih organizacij v državi in šteje sedaj nad 350.000 članov.

Mnogo so sindikati storili za izboljšanje delovnih in življenjskih pogojev delavskega razreda. V avgustu 1946. so bile sklenjene kolektivne delovne pogodbe, ki določajo enako mezdo za enako delo in pravič v zgodovini madžarskega sindikalnega gibanja tudi plačan dopust.

Gospodarske in politične pridobitve madžarskega delavstva

Madžarski sindikati neposredno sodelujejo z demokratičnimi strankami v madžarski ljudski fronti neodvisnosti. V madžarski ljudski skupščini je 52 poslancev iz vrst sindikalnih organizacij. Sindikati so zastopani tudi pri ljudskih sodiščih. V primeru enakega števila glasov odloča v sodnih kolegijih glas sindikalnega zastopnika. Predstavniki sindikatov sodelujejo tudi v državnih in obratnih kontrolnih komisijah.

V decembru 1945. je bil v Budimpešti prvi kongres madžarskih sindikatov. Odtlej vodi ves madžarski sindikalni pokret sindikalni svet, ki je v njem 35 članov. Njegov izvršilni organ je tajništvo, ki je v njem šest funkcionarjev. Ze ves čas predseduje madžarskim sindikatom stari socialno-demokratični sindikalni delavec Eden Kihazi, posle generalnega tajnika pa opravlja komunist Istvan Koča.

Ko je bil spomladi 1946. na Madžarskem ustanovljen levičarski blok, da prepreči sabotažo velikega kapitala in izvede nacionalizacijo industrije ter postavi pod državno kontrolo so sindikati v njem sodelovali z velikim uspehom. Večji del teza programa je sedaj realiziran. Madžarska je na tej osnovi lahko razvila svojo gospodarsko triletko. Finančno osnovo zanje si je ustvarila vlada z uvedbo kontrole v trinajst velikih madžarskih bankah. Sindikati in z njimi ves delavski razred si je na ta način zaslužil vsa jamstva, da bo triletko izpolnjena in da je vse madžarsko delovno ljudstvo krenilo na pot v boljšo bodočnost.

(Nadaljevanje na 8. strani)

ZADRUŽNI KADRI

Zadružništvo se je pri nas že razvilo do take stopnje, da ne zadostuje ta več šablonsko poslovanje zadruga in ne kako pasivno udejstvovanje njenih nameščenec.

Nameščenec, ki pri zadrugi dela samo za plačo, ni pravi zadružni nameščenec in tu ne pomaga niti sklicavanje na izobrazbo ne na osebno klasifikacijo. Potrebno je, da je nameščenec prežet zadružnega duha, da je tako vse njegovo delo v zadrugi.

Zadružni duh je treba vzgojiti. Vzgoja pa ne traja samo eno predavanje ali pa, kolikor je treba, da se prečita po ena knjiga o zadružništvu. Za vzgojo je potrebno dalj časa. In tudi zadružni duh sam zase, vzeti zgolj z idealnega vidika, ne zadostuje. Potrebno je praktično udejstvovanje. Za dosego tega je zopet potrebna vzgoja.

Zadružni tečaj, ki se organizirajo po raznih krajih, služijo predvsem za to, da se vrzeli pri zadružnem kadru za silo zamašijo. To še ne pomeni, da je bil s tem dosežen višek strokovne vzgoje za nameščenca ali celo upravnega uradnika zadruga.

Prizadevati si moramo, da si privzgojimo take zadružne delavce, ki ne bodo samo pasivni uradniki ali pa tudi le taki nameščenec, ki bodo imeli mnogo volje, a malo podlage.

Zadružništvo je danes tako razširjeno, da prestavlja že samo zase posebno panogo. Poleg tega pa zahteva še poslovanje v vsaki zadrugi posebej popolno poznavanje njenega delovanja in okolja. To delovanje je pa različno od ene vrste zadruga do druge in čisto različno v raznih krajih tudi pri isti vrsti zadrug.

To zadevo so dobro razumeli zadružniki in ljudske oblasti v Jugoslaviji in drugih resnično demokratičnih državah, kjer so nemudno ustanovili vrsto zadružnih šol. Začeli so z dvomesečnimi zadružnimi tečaji in prišli do spoznanja, da to ne zadostuje, da je komaj dovolj za prvo silo. Nastali so potem 6-mesečni tečaji. A tudi ti so se, čeprav so zanje izbrali najboljše gojence iz prvih dvomesečnih tečajev, izkazali še za pomanjkljive za bodoči razvoj in konsolidacijo zadrug. Sedaj imajo v Jugoslaviji dveletne zadružne šole in štiriletno trgovsko — zadružne akademije.

Tudi druge slovanske države si mnogo prizadevajo, da bi dvignile svoje zadružne kadre. V Bolgariji obstajajo zadružne gimnazije. Češko-slovaška posveča s polnim uspehom veliko pozornost zadružni izobrazbi in zadružnemu strokovnemu šolstvu. Poljska nič ne zaostaja za njo. Naravno je, da je pred vsemi Sovjetska zveza, ki je danes sploh voditeljica in učiteljica slovanskih in drugih držav na vseh področjih in ne samo na zadružnem.

Tudi na Tržaškem ozemlju, kjer bo naš položaj na zadružnem polju težavnejši kakor povsod drugod, kjer bomo naleteli na vedno hušji odpor reakcije, bo treba ustvariti in vzgojiti take kadre, ki ne bodo znali samo idejno braniti zadružnih interesov,

marveč bodo znali zadruga tudi praktično in z uspehom zastopati ter jih voditi.

Navada je, da gledamo pri nas na zadruga kot na podjetja manjše vrste in da sodimo, da je strokovna sposobnost potrebna samo nameščencem drugih podjetij, tako da imajo mesto v pisarni ali prodajalni in skladišču zadruga le oni, ki so bolj siromašno

oblečeni, delavci in kmetje. Treba je razumeti, da je zadruga važno podjetje in da je njeno poslovanje komplicirano, ker zahteva veliko več znanja, sposobnosti in dela kot pa kako drugo podjetje.

Ce hočemo dvigniti naše zadruga strokovno nad raven drugih podjetij, moramo vzgojiti tudi zadružne kadre z višjo zadružno izobrazbo in se ne za vse čase zadovoljiti s tečajniki.

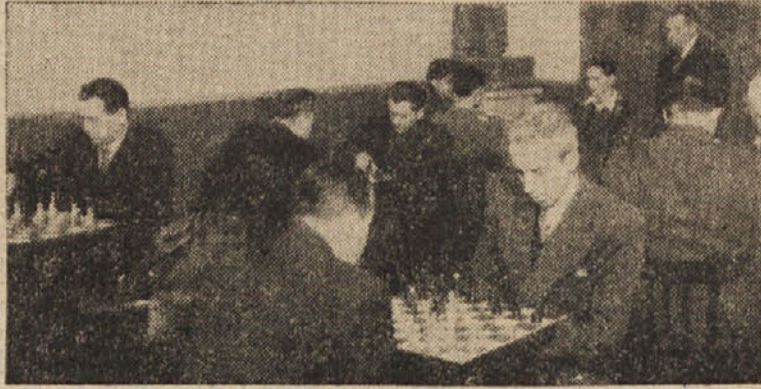
Cim večja bo izobrazba zadružnih kadrov, tem večji in zanejljivejši bo uspeh naših zadrug. S. C.

Sindikalna preskrba delavstva

Vsem je znano težko stanje delavstva, posebno de' avskih družin v mestu. Pri vsem tem je tržaška »svobodna« trgovina taka, da so cene blaga, ki prihajajo iz Italije, daleč višje kakor tam, da so celo po tržaških trgovinah cene za eno in isto blago močno različne, da znašajo te razlike po cele desetake in celo stotake.

Ni vsakomur znano, da imajo sindikati pravico tudi v gospodarskem

lavstvo 75 vagonov drv in oglja. Razprodali so tudi že skoraj 15.000 čevljev, ki so jih nabavili iz češko-slovaških tovarn. Ko so cene živih rastlin dan za dnem, so po nizkih cenah prodajali tudi živež. Poskrbeli so, da je Sepral lani tudi med člane ES razdelil nakazila za sladkor. Vodstvo sindikalne preskrbovalne organizacije blago iz tovarn neposredno porazdeli po raznih prodajalnicah, ki so se organi-

DELAJSKI SAHOVSKI TURNIR V PROSTORIH DELAV. SPORT. ZVEZE

pogledu konkretno skrbeti za delavstvo in ne le s propagando in posrednimi ukrepi voditi borbo proti črnoborzijskim cenam, s pogodbenimi poviškimi pomagati delavstvu, da draginjo vsaj nekoliko obvlada. V ostalem je taka dožnost sleherne organizacije. Tudi DZ oskrbuje svoje pristaše z nekaterimi živili in drugimi potrebščinami, toda prav pri tem se je ogabno razkrinkala pred vsem tržaškim prebivalstvom. S sredstvi, ki si jih je preskrbela kdo ve od kod (prav za prav si je vsakdo na jasnem, kje tičijo njeni viri, ko od članstva ne utegne zbrati niti toliko, da krije upravne stroške), izkorišča bedo in pomanjkanje ter z brezplačnim krompirjem in sladkorjem podkupuje omahljivce in jih vlepeja v jarem, ki z njim služi tujim izkoriščevalcem.

ES so se že od vsega začetka pošteno, brez gospodarskih in še manj s političnimi špekulacijami lotili naloge, da pripomorejo delavstvu do najpotrebnejšega blaga po kar najnižjih možnih cenah, kakor ga je pa mogoče dobiti naravnost iz tovarn.

Tako so ES samo od letošnjega septembra dalje razprodali med de-

zira'e v Nabrežini, Miljah, na Opčinah, v ladjedelnici pri Sv. Marku in v Ilvi. Blago prodajajo delavcem, kakor pač pride, enkrat perilo, drugič obleko, pa zopet kurivo itd. K cenam, po katerih plačujejo blago v tovarnah, dodajajo le še stroške za prevoz in razdelitev blaga. V ulici Zonta 2 ima organizacija svoje glavno skladišče, kjer sta'no delijo in prodajajo vsakemu delavcu, kar potrebuje, ta čas še posebej obleke, plašče in podobno bl'ago. Blago dobavljajo delavcem tudi na obroke, tako da ima vsaka delavska družina priliko, da se za zimo obleče, čeprav trenutno ne razpolaga z zadostnim denarjem, da bi blago hkratu odplačala.

Po nekaterih tovarnah vodijo prodajo blaga tovarniški odbori, drugod pa so si delavci organizirali prave pravcate zadruga, kakor n. pr. v Strojni tovarni, kjer imajo tudi svoje stalne prodajalne. Delavstvo v vedno večji meri sega po tem blagu, ker se je dejansko prepričalo, da pri nakupu nihče nima nobene prednosti, da je blago dejansko cenejše kakor kjer koli drugod in da mu je spriču obročnega sistema olajšano tudi odplačevanje prevzetega bl'aga.

Tako mi odgovori: «Mi se vedno pritožujemo, smo že take narave. Crn kruh pa imamo zaenkrat zato, da dobimo stroje. Potem pa bomo imeli strojev in belega kruha dovolj.» Enak odgovor dobijo povsod. Ogronna večina razume, da je treba nekaj žrtvovati, da se izpolni petletka zgradi industrija.

Novi Veliki Beograd

Ze smo pri Beogradu. Po beograjskih gričih mrgoli morje luči. Na vsakega napravi pogled na Beograd sredi noči mogočen vtis. Prav ima mlada Beograjkanka. Beograd ima v sebi ogromno privlačno silo. Večkrat je bil pogran, porušen, pa je vedno znova zrasel še večji, še mogočnejši. Kruto so ga bombardirali Nemci. Tu-či nekdanji zavezniki mu niso priznali. Bombardirali so ljudske okrajne nekaj dni pred osvoboditvijo. Toda Beograd vstaja nov in še mogočnejši. Postal bo pravo velemesto, srce nove Jugoslavije. Na ravnini ob Savi in Donavi bodo zrastle krasne zgradbe, kmalu bosta združena Zem in Pančev. To bo veliki Beograd ali — naša mala Moskva.

Beograd ima vse pogoje, da se razvije: na vratih Balkana, ob sotočju velikih rek, na križišču velikih že-

NAŠ ZADRUŽNI TEČAJ

Clanstvo v zadrugi

V zadrugo lahko vstopijo kot člani fizične osebe, ki so polnoletne in pravno opravilno sposobne, ter pravne osebe. Pri kmetijskih obdelovalnih zadrugah se štejejo za zadružnike vsi polnoletni člani individualnega gospodarstva, ki je vstopilo v zadrugo.

O sprejemu in izključitvi članov zadruga odloča upravni odbor. Zoper njegovo odločbo je možna pritožba na občni zbor zadružnikov. Mesec dni pred občnim zborom ne sme upravni odbor izključiti in tudi ne sprejeti nobenega zadružnika.

Začetek in konec članstva

Ob vstopu v zadrugo vpišejo člani najmanj po en delež. Dokler traja članstvo, se deleži ne smejo vrniti.

Članstvo v zadrugi preneha s istopom, izključitvijo ali s smrtjo.

Izstop in izključitev iz članstva urejajo pravila. Izključeni član ima pravico, pritožiti se na občni zbor.

Ce zadružnik umre, lahko stopijo dediči na njegovo mesto, če jih upravnih odbor sprejme.

S prenehanjem članstva prenehajo vse članske pravice v zadrugi.

Clanski deleži se povrnejo zadružnikom, katerih članstvo je prenehalo šele takrat, ko po predpisih preneha njih jamstvo za obveze zadruga.

Po odločbi o likvidaciji ali o uvedbi konkursa zadružniki ne morejo biti iz nje izključeni.

Pravila zadruga predpišejo natančnejše določbe o sprejemu, izstopu in izključitvi članov iz zadruga, o praveh članov nasproti zadrugi, katerih članstvo je prenehalo, ter o posledicah prenehanja članstva.

Pristopna izjava

Kdor želi vstopiti v zadrugo, mora podpisati pristopno izjavo.

Pristopna izjava mora biti datirana in brezpogojna. Poleg rodbinskega in rojstnega imena je treba v njej navesti poklic, bivališče kakor tudi število vpisanih deležev. Razen tega mora prosilec potrditi, da so mu znana pravila, zlasti pa določbe o vrsti in obsegu jamstva.

Pristopne izjave, podane pred vpisom zadruga v zadružni register, niso več obvezne, če ni ustanovnega občnega zbora v treh mesecih po dnevu izjave.

VLAKOVODJA IN PREVOZNIK MED POTNIKI

NA ZAGREBSKI PIONIRSKI PROGI

Pristopne izjave izgube veljajo, če upravni odbor o njih v treh mesecih ničesar ne sklene.

RAZVITJE SINDIKALNE ZASTAVE ZELEZNICARSKKE STROKOVNE ORGANIZACIJE

Zadružni deleži

Kdor vstopi v zadrugo, ki je vpisana v zadružni register, jamči tudi za tiste obveznosti zadruga, ki so nastale pred njegovim vstopom v zadrugo. Nasprotni dogovor ne velja.

Pri vpisu nadaljnjih polovnih deležev mora podati novo pismeno izjavo z navedbo datuma in števila deležev.

Ce občni zbor odloči, da se poslovna izguba poravnava v celoti ali delno iz poslovnih deležev, se to obračuna sorazmerno s številom vpisanih deležev. Ce pade celotni znesek vpisanih deležev zaradi poslovne izgube pod polovico, mora občni zbor, ki sklepa o sklepem računu za tisto leto, sprejeti tudi sklep o dopolnitvi deležev, če je to v pravih določeno, kolikor seveda ne sklene, da se zadruga uklene ali da se izvede poravnava izven konkursa odnosno uvede konkurz.

Zadružnik, ki je vpisal in vplačal več deležev, kot jih je bil dolžan po pravilih, sme takšne deleže odpovedati v roku, določenem v pravilih, ali jih prenesti na drugega zadružnika ali na osebo, ki izpolnjuje pogoje za pridobitev članstva v zadrugi, če upravni odbor na to pristane.

S pravnim poslom med živimi se sme prenesti po en poslovni delež samo na eno osebo.

Odgovorni urednik ZAGAR BOSTJAN
Tiskala Zadružna tiskarna v Trstu.

PIONIRKA PRI BRZOJAVU

V bratski Jugoslaviji

(Nadaljevanje s 7. strani.)
«Glejte, kako so disciplinirani ti železničarji! Kako stoji mirno načelnik postaje, dokler zadnji voz ni mimo!» Res, jugoslovanski železničarji opravljajo vestno svojo dolžnost, vestno in prijazno z vsemi. To je ugačalo italijanskim tovarišem in seveda, vsem ostalim članom, kakor tudi vsakemu potniku.

Ko so se v Beogradu oglasile „katjuše“

Na zagrebški postaji je bil cel živ-zav. Kmalu je bil vlak natrpan. Vozili smo se naglo po hrvaški planjavi, potem po Slavoniji. Sama ravnina, njiva pri njivi. Pšenica je že skilla, drugod pa plugi globoko rijejo v prst. Vse bo obdelano. Od daleč opazim črede, ki se pasejo. Mislim sem spočetka, da so ovce. Ko pa smo bili bliže, sem spoznal prašiče. To vidiš, ob vsej progi in po Vojvodni. Pozna jesen je že, skoraj zima. Na polju je bolj mrtvo, le traktorji opravljajo svoje delo. Kako pa mora biti lepo spomladi in poleti, ko zori morje pšenice in koruze.

V Zagrebu pristopi k nam voz

„Potem bo strojev in belega kruha dovolj“

Naenkrat vprašam mlado sopotnico: «Kaj se vam pa zdi sedaj, ko imate nekoliko črn kruh? Se ne pritožujete?»

leznic in cest, središče nove Jugoslavije, kamor se upirajo pogledi vseh sosednjih držav. Beograd je danes politično središče države, a hkratu tudi še postaja vedno bolj tudi njegov gospodarski in industrijski center. Ce greš na Avalo, kjer je spomenik neznanega vojaka, lahko objameš z enim pogledom vse mesto in okolico. Tam se ti odpre pogled vse okrog mesta na nove velike zgradbe. Največja med vsemi je nedvomno železnica, ogdan z nešteti stanovanjskimi poslopji za delavce, in potem novo filmsko mesto pa še mnogo drugih tovarn.

Od tod smo si tudi mi drugo jutro na vse zgodaj ogledovali beograjsko okolico, kjer so rdečearmejci in partizani uničili velik del nemške vojske in osvobodili prestolnico.

Pri predsedniku jugoslovanskih sindikatov

Dopoldne je sprejel našo delegacijo tov. Sala, predsednik centralnega odbora ES Jugoslavije. Na prvi pogled se prepričaš, da je vodstvo jugoslovanskega delavskega razreda v pravih rokah. Krepak, visok mož, belih las, resen in prijazen obenem je pred nami in se razgovarja z vsakim ne-

prisljuno, tovariško. Ko govori o delu, je redkobeseden, strnjen, izklesan. A ne manjka mu humorja in družabnosti. Zelo se je zanimal za razmere tržaškega delavstva, prav do podrobnosti. Za tržaški proletarijat in vse demokrate je sporočil svoje pozdrave in voščila vsega jugoslovanskega delavstva. Pristrčno se je poslovljal od vsakega, ker ga je čakala že druga sindikalna delegacija iz Češko-slovaške.

Stalno prihajajo delegacije iz tujine. Tam smo videli češke sindikalne delavce, tu rusko mladino in potem špansko delegacijo, pa albansko in italijansko. V Jugoslavijo prihajajo, da izkažejo priznanje jugoslovanskim narodom, da vidijo, kako gradi svojo državo ljudstvo, ki ima oblasti v svojih rokah.

Po sprejemu pri centralnem odboru smo se razdelili v skupine in odšli v razne kraje in republike, eni v Srbijo, drugi v Bosno, v Vojvodino in Hrvaško.

Potovali smo po vsej Jugoslaviji, da si jo ogledamo in da povsod povemo, kako se mora boriti tržaško delavstvo za kruh in za svojo pravico proti izkoriščevalcem in imperialistom.

(Se nadaljuje)